

גגה
למנחת שבת
ושני וחמישי

ראה אנכי

תפסיר רס"ג

כו) אנצ'רו. האנא תאלי עליכם
אליום. ברפאת ולענאת:
כו) פאמא אלברפאת אן
קבלתם וצאיא אללה רבכם.
אלדי אנא אמרכם בהא
אליום: כח) ואמא אללענאת.
אן לם תקבלו וצאיא אללה
רבכם. וזלתם ען אלטריק. אלתי
אנא אמרכם בהא אליום.
ואתבעתם מעבודאת אכ'ר.
מא לם תערפוהא: כט) פאד'א
אדכ'לך אללה רבך. אלבל'ה.
אלדי אנת צאיר אליה

כו ראה אנכי נתן לפניכם
היום ברכה וקללה: חזו.
דאנא. יהיב קדמיכון יומא דין. ברקן
ולוטין: כז) את-הברכה אשר
תשמעו אל-מצות יהוה
אלהיכם אשר אנכי מצוה
אתכם היום: ית ברקן. אם
תקבלון. לפקודיא די אלהכון. דאנא:

מפקיד יתכון יומא דין: כח) והקללה

אם-לא תשמעו אל-מצות יהוה אלהיכם
וסרתם מן-הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר
לא-ידעתם: ולוטין. אם לא תקבלון לפקודיא די אלהכון.
ותסטון מן אורחא. דאנא. מפקיד יתכון יומא דין. למהך. בתר טעות
עממ'א דלא ידעתון: ס) כט) והיה כי יביאך יהוה
אלהיך אל-הארץ אשר-אתה בא-שמה
לרשתה ונתתה את-הברכה על-הר גרזים

— כט"י —

היום ללכת וגוי. הא למדת שכל העובד
עבודה זרה הרי הוא סר מכל הדרך שנצטוו
ישראל. מכאן אמרו כל המודה בעבודה זרה
ככופר בכל התורה בלה: כט ונתתה את

כו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה
וקללה. האמורות בחר גרזים ובחר עיבל:
כז) את הברכה. על מנת אשר תשמעו:
כח) מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
שמך המור (כ) את-הברכה. כן המנהג לזקוף הה"א.

תפסיר רס"ג

לתחווה. פאתל אלברכאת עלי
גבל גרזים. ואללענאת עלי
גבל עיבל: ל) אלא אנהמא פי
גאנב אלארדן. ורא טריק
מגיב אלשמס. ענד בלד
אלכנאעני. אלמקים פי אלג'ור.
ממא ילי אלגלגל. ענד מרג
מורה: לא) לאנכם גאיזין
אלארדן. לתדכלו ותחוו
אלבלד. אלדי אללה רבכם
מעטיכם פאדיא חותמוה

וְאֶת־הַקְּלָלָה עַל־הַר עֵיבֵל:

וַיְהִי אֲרִי יַעֲלֶנְךָ יי אֱלֹהֶךָ. לְאַרְעָא. דְּאֵת
עֲלִיל לְתַמּוֹן לְמִירְתָּהּ. וְתַתִּין יֵת מְבַרְכִיא
עַל טוֹרָא דְגְרִיזִין. וְיֵת מְלַטְטִיא עַל טוֹרָא

דְּעֵיבֵל: ל) הֲלֵא הִמָּה בְּעֵבֶר

הִירְדֵן אַחֲרֵי דְרָךְ מְבוֹא

הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי

הַיֹּשֵׁב בְּעֶרְבָה מוֹל הַגְּלָגֶל

אֵעַל אֱלוֹנֵי מֶרְהָ: הֲלֵא אֲנוּן

בְּעֶבְרָא דִירְדְנָא. אַחֲרֵי אֹרַח מְעֻלֵי שְׁמֵשָׁא. בְּאַרְעַ כְּנַעֲנָאָה. דִּי־תִיב

בְּמִישְׂרָא. לְקַבִּיל גְּלָגֶלָא. בְּסֵטֵר מִישְׂרֵי מוֹרְהָ: ל) כִּי אַתֶּם

עֹבְרִים אֶת־הִירְדֵן לְבֹא לְרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ

אֲשֶׁר־יְהוֹה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם וִירְשִׁתֶּם אֹתָהּ

וַיֹּשְׁבֶתֶם־בָּהּ: אֲרִי אַתּוּן עֹבְרִין יֵת יְרְדְנָא. לְמִיעַל לְמִירְתַּת יֵת

אַרְעָא. דִּי אֱלֹהֵכֹן יְהִיב לְכוּן. וְתִירְתוּן יֵתָהּ וְתִתְבוּן בָּהּ:

— רס"ג —

לְהֵלֵךְ מִן הִירְדֵן לְצַד מַעֲרָב. וְטַעַם הַמִּקְרָא
מוֹכִיחַ שְׁהֵם שְׁנֵי דְבָרִים, שְׁנֹנְקֵדוּ בְּשְׁנֵי
טַעֲמִים, אַחֲרֵי נְקוּד בְּפִשְׁטָא, וְדָרְךָ, נְקוּד
בְּמִשְׁפַּל וְהוּא דְגֵשׁ, וְאִם הָיָה אַחֲרֵי דָרְךָ,
דְּבוּר אַחַד, הָיָה נְקוּד אַחֲרֵי, בְּמִשְׁרַת, בְּשׁוֹפֵר
הַפּוֹף, וְדָרְךָ, בְּפִשְׁטָא וְרַפְּהָ: מוֹל הַגְּלָגֶל.
רְחוֹק מִן הַגְּלָגֶל: אֱלוֹנֵי מֶרְהָ. שְׁכֶם הוּא,
שְׁנַאֲמֵר (כִּנְאֲשִׁית יב, ו) עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֶלּוֹן
מֶרְהָ: ל) כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הִירְדֵן וְגוֹי.
נְסִים שְׁלִירְדֵן יְהִיו סִימָן בְּיַדְכֶם שְׁתְּבוּאוּ

הַבְּרָכָה. כְּתַרְגוּמוֹ יֵת מְבַרְכִיא אֶת
הַמְּבַרְכִים: עַל הַר גְּרִזִים. כְּלַפֵּי הַר גְּרִזִים,
הוֹפְכִין פְּנִיָהֶם וּפְתָחוּ בְּבְרָכָה, בְּרוּךְ הָאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה וְגוֹי. כֹּל
הָאֲרוּרִים שְׁבַפְרָשָׁה אָמְרוּ תַחֲלָה בְּלִשׁוֹן
בְּרוּךְ, וְאַחַר כֵּן הִפְכוּ פְּנִיָהֶם כְּלַפֵּי הַר עֵיבֵל
וּפְתָחוּ בְּקִלְלָה: ל) הֲלֵא הִמָּה. נָתַן בְּהֶם סִימָן:
אַחֲרֵי הַעֲבֵרַת הִירְדֵן הִרְבָּה וְהִלְאָה
לְמִרְדּוּק. וְהוּוּ לְשׁוֹן אַחֲרֵי. כֹּל מְקוֹם שְׁנַאֲמֵר
אַחֲרֵי מִפְּלַג הוּא: דְרָךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ.

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: ל) וִירְשִׁתֶּם אֹתָהּ. הַרִי"ש בַּחִירָק בְּמִקּוֹם פֶּתַח (מַהֲרִי"ב):

תפסיד רס"ג

וגלסתם פיה: לב) פֶּאֶחֶפְצֵי וְאֶעֱמְלוּ. בְּגִמְיַע אֱלֹהִים וְאֶלְאֶחֶפְאֵם. אֱלֹהֵי אֲנִי תֹאֲלִיָּהָ עֲלֵיכֶם אֱלֹהִים: יב א) הִדִּיָּה אֱוֹאִיל אֱלֹהִים וְאֶלְאֶחֶפְאֵם אֱלֹהֵי תַחֲפִצִּיָּהָ וְתַעֲמְלוּ בָּהָא. פִּי אֱלֹהֵי. אֱלֹהֵי אֶעֱטֹד אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי אֶבְרָחָם אֲנִי תַחֲזוּדָה. טוֹל אֱלֹהֵי. אֱלֹהֵי אֲנִי אֲחִיָּה עֲלֵי אֱלֹהֵי: ב) וְהוּ אֲנִי תַבִּידוּ. גִּמְיַע אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי עֲבָד תִּים אֱלֹהֵי. אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי קִאֲרִצִּיָּהָם מֵעַבְדֵי אֱלֹהֵי. עֲלֵי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי. וְתַחֲתֵי כָּל שָׂגֵר רִיָּאן:

לִב וְשִׁמְרֹתֶם לַעֲשׂוֹת אֶת-
כָּל-הַחֻקִּים וְאֶת-
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר נָתַן
לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם: וְתִטְרוּן לְמַעַבְדִּי.
יֵת כָּל קִימִיָּה וְיֵת דִּינִיָּה. דִּינִיָּה יֵהִיב
קְדַמִּיכֹן יוֹמָא דִּין: יב אֱלֹהֵי
הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל-
הַיָּמִים אֲשֶׁר-אַתֶּם חַיִּים

עַל-הָאָדָמָה: אֱלֹהֵי. קִימִיָּה וְדִינִיָּה דִּתְטְרוּן לְמַעַבְדִּי. בְּאֶרֶץ.
דִּיֵּהב יֵי. אֱלֹהֵי דִּבְרֵיךָ. לְךָ לְמִירְתָּהּ. כָּל יוֹמִיָּה. דִּאֲתוֹן קִימִין עַל
אֶרֶץ: ב אֲבָד תִּאֲבָדוֹן אֶת-כָּל-הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר
עֲבָדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-
אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים הַרְּמִים וְעַל-הַגְּבְעוֹת
וְתַחֲתֵי כָּל-עֵץ רַעֲנָן: אֲבָדָא תִּאֲבָדוֹן. יֵת כָּל אֲתֵרִיָּה דִּפְלָחוּ
תַּמָּן עַמְמִיָּה. דִּאֲתוֹן. יֵרְתִין יֵתְהוֹן יֵת טְעוֹתְהוֹן. עַל טוֹרִיָּה רְמִיָּה וְעַל
רְמֵתָא. וְתַחֲתֵי כָּל אֵילָן עֲבוּף: ג וְנִתְצַתֶּם אֶת-מִזְבְּחֹתֶם

— רס"י —

וְתִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ: יב אֲבָד תִּאֲבָדוֹן. הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲבָדוּ שָׁם וְגוֹי. וּמֵה
אֲבָד וְאַחַר כֵּן תִּאֲבָדוֹן מִכָּאן לְעוֹקֵר עֲבוּדָה תִּאֲבָדוֹן מֵהֶם, אֶת אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר עַל הַהָרִים:
וְהָאֵלִים שְׂצִרֵיךָ לְשֹׁרֵשׁ אֲחֵרִיָּה: אֶת כָּל גְּמֻזָּת. שְׂלֵאבָנִים הַרְּבָה: מִצְבָּה. שְׂלֵאבָן

תפסיד רס"ג

ג) ואנקציו מד'אבותיהם. וכסרו דכאכדום. וסואריהם אתרקוהא באלנאר. ופסול מעבודאתהם תגדעוהא. ואבידו אסמאיהם. מן דיאלך אלמוציע: ד) לא תצנעו כד'אך ללה רבכם: ה) בל אלי אלמוציע. אלדי יכ'תארה אללה רבכם מן גמיע אסבאטכם. ליתל נורה פיה. אלתמסו מספנה חתי תצירו אליה: ו) פתחמלו אליה. צואעדכם וד'באיחכם.

וּשְׁבַרְתֶּם אֶת־מִצְבֹּתֵם
וְאֲשִׁירֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ
וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן
וְאִבְדֹתֶם אֶת־שִׁמְשׁ מִן־

הַמָּקוֹם הַהוּא: וּתְתַרְעוּן יְת
אִיגוּרֵיהוֹן. וּתְתַפְרוּן יְת קַמְתְּהוֹן.
וְאֲשִׁירֵיהוֹן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא. וְצִלְמֵי
טְעוּתְהוֹן תִּקְצְצוּן. וְתַבְדוּן יְת שׁוֹמְהוֹן. מִן
אֲתֵרָא הַהוּא: ד) לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן

לִיהוּה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא תַעֲבֹדוּן כֵּן. קָדַם יי אֱלֹהֵכֶן: ה) כִּי
אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
מִכָּל־שְׁבִטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת־שִׁמּוֹ שֵׁם לְשִׁכְנוֹ
תִּדְרָשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה: אֱלֹהֵיךָ. לֹאֲתֵרָא. דִּיתַרְעֵי יי אֱלֹהֵכֶן
מִכָּל שְׁבִטֵיכֶן. לֹאֲשִׂרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תִמְן. לְבֵית שְׂכִינְתִּיהָ תִתְבַּעֲעוּן
וְתִיתוֹן לְתִמְן: ו) וְהִבֵּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם
וְאֵת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יְדֵיכֶם וְנִדְרֵיכֶם

— כ"ט —

אחת, והוא בימוס ששנויה במשנה (ט"ז מז, ט) אכן שחצבה מתחלתה לבימוס: אשרה. אילן הנעבד: ואבדתם את שמם. לכנות להם שם לגנאי, בית גליא קורין לה בית כריא, עין כל עין קוץ: ד) לא תעשון כן. להקטיר לשמים בכל מקום (פסוק ט), כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחתם ואבדתם את שמם לא תעשון כן.

אזרה למוחק את השם ולנותן אכן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב: כ) לשכנו תדרשו. זה משכן שילה: וזבחיכם. שלמים שלחובה: מעשרתיכם. מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפנים

וזלק הדקדוק: ה) לשכנו תדרשו. השי"ן בחירק והוא מקור או הוא שם (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

ועשורכם ורפאיכם. ונדורכם ותברעכם. ובפור בקרכם וג' נמכם: ז) פתאפלוהא ת'ם. בין ידי אללה רבכם. ואפרחו. בגמיע מא אנבסטת בה אידיכם. אנתם וביותכם. כמא רזקד אללה רבך: ח) לא תצנעו מן הדיא אלאמור. כמא נחן צאנעין אליום. כל אנסאן מא חסן ענדה: ט) פאנכם לם תצירו בעד. אלי אלמסתקר ואלנחלה. אלדי אללה רבך מעטידי:

**וְנִדְבַתְיֶכֶם וּבְכֹרֹת בְּקֹרְכֶם
וְצֹאנְכֶם: וְתִיתּוֹן לְתַמּוֹן. עַל־וֹתְכוֹן
וְנִכְסֹת קוֹדְשֵׁיכוֹן. וְיֵת מַעֲשֵׂיכוֹן. וְיֵת
אִפְרָשׁוֹת יִדְכוֹן. וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבַתְכוֹן.
וּבְכוֹרֵי תוֹרֵיכוֹן וְעֹנְכוֹן: ז) וְאֹכְלֹתֶם-
שֵׁם לְפָנַי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וּשְׂמֵחֹתֶם בְּכֹל מְשַׁלַּח
יְדְכֶם אֲתֶם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר
בְּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתִיכְלוֹן**

תמון. קדם " אלהכון. ותחדון. בכל אושטות ידכון. אתון ואנש
פתיכון. דברךך " אלהך: ח) לא תעשון ככל אשר
אנחנו עשים פה היום איש כל-הישר בעיניו:
לא תעבדון. ככל. דאנחנא עבדין. פא יומא דין. גבר כל דכשר
בעינוהי: ט) כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה
ואל-הנחלה אשר-יהוה אלהיך נתן לך: ארי
לא אתיתון עד פען. לבית נחא ולאחסנתא. די אלהך יהיב לך:

— רס"י —

היום במשפן, שהוא עמכם ונמשח
והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות
גדרים ונדבות, אבל בבמה אין קרב אלא
הגדר והנדב. והו איש כל הישר בעיניו
גדרים ונדבות שאתם מתנדבים על ידי
שיישר בעיניכם להביאם ולא על ידי חובה,
אותם תקריבו בבמה: ט) כי לא באתם. כל
אותן ארבע עשרה שנה: אל המנוחה. זו
שילה: הנחלה. זו ירושלים: עד עתה.
כמו עדין:

מן החומה: תרומת ידכם. אלו הבכורים.
שנאמר בהם (דברים כו, ז) ולקח הכהן הטנא
מידך: ובכורות בקרכם. לתתם לכהן
וקריבם שם: ז) אשר ברכך ה'. לפי הפרכה
הבא: ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו
עשים וגי'. מוסב למעלה (דברים יא, לט) על
כי אתם עברים את הירדן וגי' כשתעברו את
הירדן, מיד מתרים אתם להקריב בבמה, כל
ארבע עשרה שנה שלכבוש וחלוק, ובבמה
לא תקריבו כל מה שאתם מקריבים פה

תפסיד רס"ג

וְעִבְרַתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וּישְׁבַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל אוֹיְבֵיכֶם מִסְבִּיב וּישְׁבַתֶּם־בְּטוֹחַ: וְתַעֲבְרוּן יַת יַרְדֵּנָא. וְתַתְּבוּן בְּאֶרְעָא. דִּי אֶלְהִכּוּן מַחֲסִין יִתְכוּן. וְיֵנִיחַ לְכוּן מִכָּל

(י) פֶּאדִיא עִבְרַתֶּם אֶל־אֶרְדּוֹן. וְגִלְסַתֶּם פִּי אֶלְבִּלָה. אֶלְדִּי אֶלְלָה רַבְכֶּם מִנְחִלְכֶם. וְאֶרְאֲחֶכֶם מִן גְּמִיעַ אַעֲדֵאִיכֶם. אֶלְמַחֲסִינִין בְּכֶם וְגִלְסַתֶּם וְאֶת־קִיּוֹן: (יא) וְאִי מוֹצִיעַ. יִכְתְּאֶרְהָ אֶלְלָה רַבְכֶּם לִיחֵל נוֹרָה פִּיהָ. אֶלְיָה תֵּאֲתֵנוּ. בְּגִמִּיעַ מֵא אָנָּא אֶמְרָכֶם. מִן

בְּעֵלֵי דְבְבִיכּוּן. מִסְחֹר סְחֹר וְתַתְּבוּן לְרוּחְצִין: (שעי) וְהִיָּה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֶׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מֵעֲשָׂרְתֵיכֶם וְתִרְמַת יִדְכֶם וְכֹל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לַיהוָה: וְהִי אֶתְרָא. דִּיתְרַעֵי יִי אֶלְהִכּוּן בִּיהָ לְאֶשְׂרָאָה שְׂכִינִתִּיהָ תִּמְנֵן. לְתִמְנֵן תִּיתוּן. יַת. כָּל דְּאָנָּא מִפְּקִיד יִתְכוּן. עֲלוֹתְכוּן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכּוּן. מֵעֲשָׂרֵיכּוּן וְאֶפְרָשׁוֹת יִדְכוּן. וְכֹל שְׁפָר נְדָרֵיכּוּן. דִּתְדָרוּן קָדָם יִי:

— כ"ט —

הַמֶּלֶךְ אֶל גִּתָּן הַנְּבִיא רָאָה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אַרְזִים, וְאֶרְוֹן הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיַּרְיָעָה: שְׁמָה תָּבִיאוּ וְגוֹי. לְמַעַלְהָ אָמְרוּ (פסוק ו) לְעִנְיָן שִׁילָה וְכָאן אָמַר לְעִנְיָן יְרוּשָׁלַיִם, וְלִכְפָּר חֲלָקִים הִפְתּוּב, לְתַנּוּ הַתֵּר בֵּין זֹו לְזֹו, מִשְׁחָרְבָה שִׁילָה וְכָאן לְנוּב, וְחָרְבָה נוּב וְכָאן לְגִבְעוֹן, הָיוּ הַכְּמוֹת מִתְרוֹת עַד שְׁבָאוּ לִירוּשָׁלַיִם: מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם. מִלְּמַד שְׂיִבִיאוּ מִן הַמְּבַחֵר:

יְעִבְרַתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וּישְׁבַתֶּם בְּאֶרֶץ. מִשְׁתַּחֲלָקִיהָ וְיִהְיָ כָּל אֶחָד מִכִּיר אֶת חֲלָקוֹ וְאֶת שְׁבֻטוֹ: וְהֵנִיחַ לָכֶם. לְאַחַר כְּבוּשׁ וְחֲלֹק וּמְנוּחָה (שופטים ג, 6) מִן הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֵנִיחַ ה' לְנַסוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאִין זֹאת אֶלָּא בִימֵי דְוֹד, אֲזִי יֵא וְהִיָּה הַמָּקוֹם וְגוֹי. בְּנוּ לָכֶם בֵּית הַבְּחִירָה בִּירוּשָׁלַיִם. וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּדוֹד (שמואל ז' ז, 6. 5) וְהִי כִי יֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ, וְה' הֵנִיחַ לוֹ מִסְבִּיב מִכָּל אוֹיְבָיו. וְיֵאמֵר

זֶלֶק הַדְּקוּק: «אשר תִּדְרוּ. כתב ר"י בן אלעזר בספר הללי אשר בטולטילה מצא אשר תִּדְרוּ הַדְּלִ"ת רַפָּה וְעִיִּין בַּחֲלָק הַדְּקוּק (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

צואעדיכם ונדבאיחכם. ועשורכם ורפאיפעם. וכיאר נדורכם. אלדי תנדרוהא ללה: (יב) ואפרחו בהא. בין ידי אללה רבכם. אנתם ובניכם ובנאתכם. ועבידכם ואמאכם. ואללוי אלדי פי מחאלכם. אדי לים לה. נציב ונחלה מעכם: (יג) אחדי. או תקרב קראבינד. פי אי מוציע ראיתה: (יד) אלא פי אלמוציע. אלדי יכיתארה אללה באחד אספאטך. תים תקרב קראבינד. ותצנע תים גמיע מא אמרד בה: (טו) לכן מתא מא אשתהת נפסך אללחם. פאד'בת וכל. כרוזק

וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵּיכֶם וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחַלְתֶּם אֹתְכֶם: וְתַחֲדוּן קָדָם יי אֱלֹהֵיכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵּיכֶם וְלִיזָאָה דְּבַקְרוּיכֶם. אַרִי לִית לִיָּהּ חוֹלֵק וְאַחְסָנָא עִמְכוּן: יג הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן-תִּעְלֶה עֲלֵתֶיךָ בְּכָל-מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

אסתמר לך. דלמא תסיק עלותך. בכל אתרא דתחוי: יד כי אם במקום אשר יבחר יהוה באחד שבטיך שם תעלה עלתיד ושם תעשה כל אשר אנכי מצוונך: אלהין באתרא. דיתרעי יי בחדא מן שבטך. תמן תסיק עלותך. ותמן תעביד. כל דאנא מפקיד לך: טו רק בכל-אות נפשך תזבח | ואכלת בשר כברכת יהוה

— רס"ג —

יג השמר לך. לתן לא תעשה על הדבר. בכל מקום אשר תראה. אשר יעלה בלבך, אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו בהר הכרמל: יד באחד שבטיך. בחלקו שלבנימין. ולמעלה הוא אומר (פסוק ט) מכל שבטיכם. הא כיצד, כשקנה דוד את

הגרן מארונה היבויסי גבה הזקב מכל השבטים, ומכל מקום הגרן בחלקו שלבנימין היה: טו רק בכל אות נפשך. במה הכתוב מדבר, אם בבשר תאווה להתירה להם בלא הקרבת אמורים, הרי הוא אומר במקום אחר (פסוק ט) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגוי

תפסיד רס"ג

אללה רבך. אלדי אעטאך פי סאיר קראך. וגאזי אן יאכל מנה אלטאהר ואלנגס. כמא יופלאן לחם אלצבי ואלאיל: טז) כלא אלדם לא תאכלוה. בל צבה עלי אלארץ כאלמא: יז) ולא יגוז אן תאכל פי מתאלך. עשור ברך ועצירך ודהנד. ובכור בקרך וג'מך. ונדירך אלדי תנדרהא.

אלהיך אשר נתן לך בכל-
שעריך הטמא והטהור
יאכלנו בעבי וכאיל: לחוד
בכל רעות נפשך. תפוס ותיכול בשרא.
בברכתא דיי אלהך. דיהב לך בכל
קרוד. מסאבא ודכיא ייכלוניה. כבשר
טביא ואילא: טז רק הדם לא
תאכלו על-הארץ תשפכנו

כמים: לחוד דמא לא תיכלון. על ארעא תישדניה כמיא:
לא-תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך
ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך
וכל-נדריך אשר תדר ונדבתיה ותרומת ידך:
לית לך רשו למיכל בקרוד. מעשר עבודך וחמרך ומשחך.

— ט"ז —

הרי הוא כמים להכשיר את הורעים: י לא תוכל. בא הכתוב לתן לא תעשה על הדבר. רבי יהושע בן קרחה אומר וכול אתה, אבל אינך רשאי, כיוצא בו (יבטע טו, סג) ואת היבוסים יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם, יכולים היו, אלא שאינן רשאים, לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המקפלה. ולא יבוסים היו אלא חתמים היו אלא על שם העיר ששמה יבוס [נקראים יבוסים]. כך מפורש בפרקי דרבי אליעזר. והוא שנאמר (שמואל ב' כ, ו) כי אם הסיף העורים והפסחים, צלמים שכתבו עליהם את השבועה: ובכרת בקרך. אזרהה לפהנים: ותרומת ידך. אלו הבכורים:

ואמרת אכלה בשר וגו', במה זה מדבר, בקדשים שנפל בהם מום, שיפדו ויאכלו בכל מקום. יכול יפדו על מום עובר, תלמוד לומר רק: תזבח ואכלת. אין לך בהם הטר גזה וחלב, אלא אכילה על ידי זביחה: הטמא והטהור. לפי שבאו מבחן קדשים, שנאמר בהם (ויקרא ז, יט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, הצרך להתיר בו, שטמא וטהור אוכלין בקערה אחת: בעבי וכאיל. שאין קרבן בא מהם: בעבי וכאיל. לפטרן מן הורוע והלחנים והקבה: טז רק הדם לא תאכלו. אף על פי שאמרת שאין לך בו זריקת דם במזבח, לא תאכלנו: תשפכנו כמים. לומר לך שאין צריך כסוי. דבר אחר

תפסיר רס"ג

ותברעך ורפאיֶעך: (יח) אלא בין ידי אללה רבך תאכלה. פי אלמוציע אלדי וכ'תארה. אנת ובניך ובנאתך ועבדך ואמתך. ואללוי אלדי פי מחלך. ואפרח בין ידי אללה רבך. במא אנבסטת בה ידך: (ט) ואחדיר אן תגפו אללוי. טול מקאמך פי בלדך: (כ) ואדיא אוסע אללה רבך תכמך כמא ועדך. פקלת אכל לחמא. ען שדוה מן נפסך

ובכורי תורך וענך. וכל נדרך דתדר; ונדבתך ואפרשות ידך: **כִּי אִם-לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמת לפני יהוה אלהיך**

בכל משלח ידך: אלהין. קדם יי אלהך תיכלניה. באתרא דיתרעני. יי אלהך ביה. את וברך וברתך ועבדך ואמתך. וליואה דבקרונך. ותחדי. קדם יי אלהך. בכל אושטות ידך: **יש השמר לך פן תעזב את הלוי כל-ימיה על-אדמתך:** אסתמר לך. דלמא תרחיק ית ליואה. כל יומך על ארעך: **ס** **כִּי ירחיב יהוה אלהיך את-גבולך** פ ספרי בספרי תימן **כאשר דבר-לך ואמרת אכלה בשר פי-תאונה**

— רס"י —

יש לפני ה'. לפני מן החומה: והלוי אשר בשעריך. אם אין לך לתת לו מחלקו, כגון מעשר ראשון, תן לו מעשר עני. אין לך מעשר עני, הזמינהו על שלמיה: יש השמר לך. לתן לא תעשה על הדבר: על

זולק הרקדוק: **במקום אשר יבחר.** תיבת במקום בפשטא: **כי ירחיב יהוה אלהיך.** בטעם אזיל ואתי ברוב התיגאן הישנות היפך הדפוסים שתיבת אלהיך במארכה ובקצת תיגאן כדפוסים:

תפסיר רס"ג

לה. פְּכֹלָה מֵתָא מֵא אֲשֶׁתְּהִיתָה: (א) וְאֵן בְּעַד עַנְד אֱלֹמוֹצִיעַ. אֱלֹדִי יִכְתָּאֲרָה אֱלִלָה רַבֵּךְ לִיחֵל נֹרָה פִּיה. פֶּאֲדִבַּח מִן בְּקֶרֶךְ וְגִנְמֵךְ. אֱלֹדִי רִזְקֵךְ אֱלִלָה רַבֵּךְ. כְּמָא אֲמַרְתֵּךְ. וְכֹלָה פִי מִחֶלְךְ. מֵתָא מֵא אֲשֶׁתְּהִיתָה נִפְסֵךְ: (ב) לְכֵן כְּמָא יֻכַּל אֱלֻצִּי וְאֱלֵאִיל. כְּדִיאֵךְ תֵּאכְלָה אֵן יִגֹּז לֵאלֶנְגַס וְאֵלְטֵאֲהֵר. אֵן יֵאכְלֵאֵן מְנָה: (ג) לְכֵן תִּשְׁדֵּד. פִּי אֵן לֹא

נִפְשֶׁךָ לֵאכֹל בֶּשֶׂר בְּכָל

אֹתֵי נִפְשֶׁךָ תֵּאכֹל בֶּשֶׂר:

אֲרִי יִפְתִּי יי אֱלֶהךָ. יֵת תְּחֻמְךָ כְּמָא דְמִלִּיל לְךָ. וְתִימַר אֵיכֹל בֶּשֶׂרֵא. אֲרִי תִתְרַעִי נִפְשֶׁךָ לְמִיכֹל בֶּשֶׂרֵא. בְּכָל רְעוּת

נִפְשֶׁךָ תֵּיכֹל בֶּשֶׂרֵא: כֹּא כִּי יִרְחַק

מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ

שֵׁם וּזְבַחְתָּ מִבְּקֶרֶךָ

וּמִצְאֹנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ

וְאָכַלְתָּ בְּשַׁעֲרֶיךָ בְּכָל אֹתֵי נִפְשֶׁךָ: אֲרִי יִתְרַחַק מִנְךָ

אֲתֵרֵא. דִּיתְרַעִי. יי אֱלֶהךָ לֵאשְׂרָאֵה שְׂכִינִיתִיה תִּמְנֵן. וְתַפּוּס מִתּוֹרֵךְ וּמַעַנְךָ. דִּיהֵב יי לְךָ. כְּמָא דְפִקִּידְתֵּךְ. וְתֵיכֹל בְּקֶרֶךְךָ. בְּכָל רְעוּת נִפְשֶׁךָ:

כֹּא אֵךְ כַּאֲשֶׁר יֵאכֹל אֶת־הַעֲבִי וְאֵת הָאֵיל בֵּין

תֵּאכְלֵנוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֵאכְלֵנוּ: בְּרַם. כְּמָא

דְּמִתְאֲכִיל בֶּשֶׂר טְבִיא וְאֵילֵא. בֵּין תֵּיכְלֵנִיה. מְסֵאבֵא וְדִכִּיא. כַּחֲדָא

יֵיכְלֹנִיה: כֹּג רַק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם

— רס"י —

חֲלִין. אֵלֵא אֵם בֵּן מִקְדִּישָׁה וּמִקְרִיבָה שְׁלָמִים: כֹּא כִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם. וְלֹא תֻכַּל לְבוֹא וְלַעֲשׂוֹת שְׁלָמִים בְּכָל יוֹם כְּמוֹ עֲבָשׂוֹ שְׁהַמְשָׁכֵן הוֹלֵךְ עִמָּכֶם: וּזְבַחְתָּ וְגוֹי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ. לְמִדְנֵוּ שְׁיֵשׁ צְוּי בְּזִבְחָה הֵיאֵךְ יִשְׁחוּט, וְהֵן הַלְכוֹת שְׁחִיטָה שְׁנֹאֲמְרוּ לְמוֹשֶׁה

שְׁמוֹ הַמְּזֹרֶה. (כ) לְשׁוֹם שְׁמוֹ שֵׁם. הַמְנַהֵג לְהַפְרִיד בֵּין שְׁמוֹ לְשֵׁם.

בְּסִינֵי: כֹּא אֵךְ כַּאֲשֶׁר יֵאכֹל אֶת הַעֲבִי וְגוֹי. אֵינְךָ מְזַהֵר לְאֲכֹלֵן בְּטִהְרָה. אֵי מַה עֲבִי וְאֵיל חֲלָבֵן מִתֵּר, אֵף חֲלִין חֲלָבֵן מִתֵּר, תִּלְמוּד לֹאֲמַר אֵךְ: כֹּג רַק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכֹל הַדָּם. מִמַּה שְׁנֹאֲמַר חֹזֵק אֶתְהָ לְמַד שְׁהִיו שְׁטוּפִים בְּדָם לְאֲכֹלוּ, לְפִיכֶךָ הַצֶּרֶךְ לֹאֲמַר חֹזֵק, דְּבִרֵי

תפסיר רס"ג

תאכל אדם. פאנה מסכן אלנפס. ולא תאכל אלנפס מע אללחם: כד) ואד' לא תאכלה. בל צבה עלי' אלארץ' פאלמא: כה) ואד' לא תאכלה פדיאד. לפי יכאר לך ולבניך מן בעדך. אד' תצנע אלמסתקים ענד אללה: כו) עדא אקדאסך. מא פאן לך מנהא ונד'ורך. פאתמלהא ואת בהא. אלי אלמוציע אלדי יכיתארה אללה: כז) פאצנע צואעדך

הוא הנפש ולא תאכל
הנפש עם-הבשר: לחוד תקף.
בדיל דלא למיכל דמא. ארי דמא הוא
נפשא. ולא תיכול נפשא עם בשרא:
כד לא תאכלנו על-הארץ
תשפכנו במים: לא תיכלניה.
על ארעא תישדניה במיא: כה לא
תאכלנו למען ייטב לך
ולבניך אחריך פי-תעשה

הישר בעיני יהוה: לא תיכלניה. בדיל דייטב לך ולבנד
בתוך: ארי תעביד דכשר קדם יי: כו רק קדשיך
אשר-יהיו לך ונדריך תשא ובאת אל-המקום
אשר-יבחר יהוה: לחוד מעשר קודשך. דיהון לך ונדךך.
תטול ותיתי: לאתרא דיתרעי יי: כז ועשית עליך

— רס"י —

צא ולמד מתן שכרן של מצות, אם תדם שנפשו של אדם קצה ממנו הפורש ממנו זוכה לו ולבניו אחריו, קל וחמר לגזל ועריות שנפשו של אדם מתאווה להם: כו רק קדשיך. אף על פי שאתה מתר לשחוט חלין, לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה, אלא הביאם לבית הבחירה: כז ועשית עליך. אם עולות הם תן הבשר והדם על גבי המזבח,

רבי יהודה. רבי שמעון בן עזאי אומר, לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, אם תדם, שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאווה לו. הוצרך לחזק באזהרתו, קל וחמר לשאר מצות: ולא תאכל הנפש עם הבשר. אזהרה לאבר מן החי: כו לא תאכלנו. אזהרה לדם התמצית: כז לא תאכלנו. אזהרה לדם האיברים: למען ייטב לך וגוי.

זולק הדקדוק: כה למען ייטב לך. תיבת ייטב מלרע:

תפסיר רס"ג

הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל-מִזְבֵּחַ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם-זִבְחֶיךָ
יִשְׁפֹךְ עַל-מִזְבֵּחַ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכַל:
 וְתַעֲבִיד עֲלוֹתְךָ בַּשָּׂרָא וּדְמָא. עַל
 מִדְּבַחָא דִּי אֱלֹהֶךָ. וְדַם נִכְסַת קוּדְשֶׁךָ.
 יִשְׁתַּפֵּיךְ עַל מִדְּבַחָא דִּי אֱלֹהֶךָ. וּבַשָּׂרָא
 תִּיכּוֹל: ^{כח} שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֶת
כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי מֵצַוְךָ לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּלְבִנְיֶיךָ אַחֲרָיֶךָ
עַד-עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינַי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: טר ותקביל. ית כל פתגמיא האלין. דאנא מפקיד לך.
 בדיל דייטב לך. ולבנד בתוך עד עלמא. ארי תעביד דתקין ודכשר.
 קדם יי אלהך: **ס (שלישי)** ^{כט} כִּי-יִכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָּא-שָׂמָּה לְרִשְׁתָּ אוֹתָם
מִפְּנֵיךָ וִירִשְׁתָּ אֹתָם וּישַׁבַּת בְּאַרְצָם: ארי ישיצי יי
 אלהך ית עממיא. דאת עליל לתמן. למירת יתהון מן קדמך.

— רס"י —

ואם זבחי שלמים הם, דם זבחיך ישפך על
 המזבח תחלה ואחר כך והבשר תאכל. ועוד
 דרשו רבותינו (פסוק כו), רק קדשיך בא
 ללמד על הקדשים שבחוצה לארץ וללמד
 על התמורות ועל ולדות קדשים שיקריבו:
 כח שמור. זו משנה שאתה צריך לשמרה

וזלק הדקדוק: ^{כח} למען ייטב לך. תיבת ייטב מלרע:

תפסיר רס"ג

ידיך. פאדיא קרצ'תהם וספנת
מפאנהם: ל) פאחדיר אן תוהק
פי תבעהם. בעד אנפאדיהם מן
בין ידיך. וכלא תלתמס מן
מעבודאתהם קאילא. פיה פאן
יעבדהא הולאי אלאמס.
פאצנע אנה איצא פדאד:
לא) לא תצנע פדאד ללה
רבך. פאנה פתירא מפא

ותירת יתהון. ותתיב בארעהון:
ל השמר לך פן תנקש
אחריהם אחרי השמים
מפניך ופן תדרש
לאלהיהם לאמר איכה
יעבדו הגוים האלה
את-אלהיהם ואעשה כן

גם-אני: אסתמר לך. דלמא תתקיל בתריהון. בתר דישתיצון מן
קדמד. ודלמא תתבע לטעותהון למימר. איכדין פלחין. עממיא
האלין ית טעותהון. ואעביד כן אף אנא: לא לא-תעשה כן
ליהוה אלהיך כי כל-תועבת יהוה אשר שניא
עשו לאלהיהם כי גם את-בניהם ואת
בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם: לא תעביד כן.

— רס"י —

לא תעשה כן שלא יבואו אחרי וישמידוך:
איכה יעבדו. לפי שלא ענש על עבודת
אלילים אלא על זבוח וקטור ונסוף
והשתחוואה, כמו שכתוב (שמות כג, יט) בלתי
לה' לבדו, דברים הנעשים לגבוה, בא ולמדך
כאן, שאם דרפה שלעבודה זרה לעבודה
בדבר אחר, כגון פוער לפעור, וזרק אבן
למרקוליס, זו היא עבודתה וחוב. אבל
זבוח וקטור ונסוף והשתחוואה, אפלו שלא
בדרפה חוב: לא פי גם את בניהם. גם,
לרבות את אבותיהם ואמותיהם. אמר ר'
עקיבא אני ראיתי נכרי שכפתו לאביו לפני
כלבו ואכלו:

ל פן תנקש. אנקלוס תרגם לשון מוקש.
ואני אומר שלא חש לדקדק בלשון, שלא
מצינו נו"ן בלשון יוקש ואפלו ליסוד הנופל
ממונו, אבל בלשון טרוף וקשקוש מצינו נו"ן
(דניאל ה, ו) וארכבתה דא לדא נקשן. ואף זה
אני אומר, פן תנקש אחריהם פן תטרף
אחריהם להיות כרוף אחר מעשיהם, וכן
(ספרי ט, יא) ונקש נושה לכל אשר לו,
מקלל את הרשע להיות עליו נושים רבים
והיו מחזירין ומנקשין אחר ממונו: אחרי
השמים מפניך. אחר שתראה שאשמידם
מפניך, יש לך לתת לב מפני מה נשמדו אלו,
מפני מעשים מקלקלים שבידיהם, אף אתה

תפסיר רס"ג

פנעבדעא: ד) פלא תקבלו מן דיאלד אלמדעי אלנבווה או אלחאלם אלחלם. פאן אללה רבכם מכותחנכם. לוצ'הר. הל אנתם מחבוה מכלציון. בכל קלובכם ונפוסכם: ה) בל תבע אללה רבכם תסירו. ואיאה פארדבו ווצאיאה תחפציו. ואמרה תקבלו. ואיאה פאעבדו וטאעטה פאלזמוהא: ו) ודיאלד אלמדעי אלנבווה או חאלם

נהד. בַּתֵּר טַעוֹת עִמָּמִיא. דְּלֹא יִדְעִתֶּנִּין
וְנִפְלַחְנִין: ה' לֹא תִשְׁמַע אֶל-
דְּבַרֵי הַנְּבִיא הַהוּא אִם אֶל-
חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי
מִנְּסָה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם
לְדַעַת הִישָׁכֶם אֱהָבִים
אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל-
לִבְבְּכֶם וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם:

לֹא תִקְבִּיל. לַפְתַּגְמֵי נְבִיא הַהוּא. או. מן חלים חלמא ההוא. ארי
מנסי. יי אלהכון יתכון. למדע. האיתכון רחמין ית יי אלהכון. בכל
לבכון ובכל נפשכון: ה' אחרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ
וְאֵתוּ תִירְאוּ וְאֶת-מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ
תִשְׁמְעוּ וְאֵתוּ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבַּקוּן: בַּתֵּר פּוֹלְחָנָא
דיי אלהכון. תהכון ויתיה תדחלון. וית פקודוהי תשרון ולמימריה
תקבלון. וקדמוהי תפלחון ולדחליתיה תתקרבו: ו' וְהַנְּבִיא
הַהוּא אִם חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דְבַר-
סָרָה עַל-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם |

— רס"י —

כ) ואת מצותיו תשמרו. תורת משה: בקר חולים, כמו שעשה הקדוש ברוך
ובקולו תשמעו. בקול הנביאים: הוא: וסרה. דבר המוסר מן העולם שלא
ואתו תעבדו. במקדשו: ובו תדבקון. הנה ולא נברא ולא צויתיו לדבר פן
הדבק בדרכיו. גמול חסדים, קבור מתים, דיסטולוד"ס זלע"י: והפדף מבית עבדים.

זלק הדקדוק: ה' הישכם. הי"ד בחירק (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

אלחלם פליקתל. למא תקוול
אלמתאל. עלי אללה רבכם.
אלמכ'רגכם מן בלד מצר. ואל'
פאדיכם מן בית אלעבודייה.
לידחו בך ען אלטריק. אלדי
אמרך אללה רבך אן תסיר
פיה. ואנף אהל אלשר מן
וסטד: ז) ואדיא אטגיאך אכיד
אבן אמך. או אבנך או
אבנתך. או אמראתך אלתי הי
חרמתך. או צאחבך אלדי הי
כנפסך פי סתר קאילא. תעאל
נעבד מעבודאת אכר. מא לם
תערפהא אנת ואבאיך:

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִפְדֶּךָ
מִבֵּית עֲבָדִים לְהִדְיָחֶךָ
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוֶּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבְעֵרַת
הָרַע מִקֶּרְבְּךָ: וּנְבִיא הַהוּא. או
חֲלִים חֲלָמָא הַהוּא יִתְקַטִּיל. אַרִי מִלִּיל
סְטָא. על יי אֱלֹהִיכֹן. דְּאֶפִיק יִתְכוֹן
מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. וּדְפָרְקֵךְ מִבֵּית
עֲבָדוּתָא. לְאֶטְעִינְךָ מִן אֹרְחָא.
דְּפִקְדֵךְ. יי אֱלֹהֶךָ לְמַחֵךְ בָּהּ. וּתְפִילֵי עֲבִיד
דְּבִישׁ מִבִּינְךָ: ס ז כִּי יִסִּיתְךָ

אֶחִיךָ בֶן־אִמֶךָ או־בְנֶךָ או־בֵּתְךָ או־ אִשְׁתְּ
חִיקְךָ או־ רַעַךָ אֲשֶׁר כִּנְפִשְׁךָ בְּסִתְרֵךָ לֵאמֹר
נִלְכָה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ
אֹתָהּ וְאֶבְתִּיךָ: אַרִי יִמְלִכְנֶךָ. אַחִיד בַּר אִמֶךָ. או בְּרֶךְ
או בְּרֵתְךָ. או אֶתֶת קִימְךָ. או חֲבֶרְךָ. דְּכִנְפִשְׁךָ בְּסִתְרָא לְמִימַר.
נְהַךְ. וְנִפְלַח לְטַעוֹת עֲמִמְיָא. דְּלֹא יָדַעְתָּ. אֵת וְאֶבְהִתְךָ:

— רס"י —

את החביבין לה, קל וחומר לאחרים: בסתר.
דבר הכתוב בהנה, שאין דברי מסית אלא
בסתר. וכן שלמה הוא אומר (משלי ז, ט) בנפש
בערב יום באישון לילה ואפלה: אשר לא
ידעת אתה ואבתיך. דבר זה גנאי גדול
הוא לך שאף האמות אין מניחין מה שמסרו
להם אבותיהם, וזה אומר לך עזוב מה
שמסרו לך אבתיך:

אפלו אין לו עליך אלא שפדאך, דיו:
ז כִּי יִסִּיתְךָ. אין הסתה אלא גרוי, שנאמר
(שמואל א' כו, יט) אם ה' הסיתך בי, אמיט"ס
בלע"י, שמשאיו לעשות כן: אחיד. מאב:
בן אמך. מאם: חיקך. השוכבת בחיקך
ומחקה בך אפיקייד"ס בלע"י, וכן (יחזקאל מג, יד)
ומחיק הארץ, מיסוד התקוע בארץ:
אשר כנפשך. זה אבך. פרש לך הכתוב

תפסיר רס"ג

(ח) מן מעבודת אלילים. אלא קרבין אלהים. אלא קרבין אלהים. או אלא בעדין מנך. מן טרף אלא רץ' אלהי טרפהא: (ט) פלא תשא דיאלך. ולא תקבל מנה. ולא תשפק עליה. ולא תרת' לה ולא תסתר עליה: (י) בל אקתלה קתלא. ויודך אול מא תקע עליה פתקתלה. ויד סאיר אלאמה אכירא:

ה מאלהי העמים אשר
סביבתיכם הקרבים אליך
או הרחקים ממך מקצה
הארץ ועד קצה הארץ:
מטעות עממיה. דבסחרניכון. דקריבין
לך. או דרחיקין מנך. מסיפי ארעא ועד
סיפי ארעא: ט לא-תאבה לו
ולא תשמע אליו ולא-

תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה
עליו: לא תיבי ליה. ולא תקביל מניה. ולא תחוס עינך עלוהי. ולא
תרחם ולא תכסי עלוהי: ד כי הרג תהרגנו ידך תהיה-
בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה:
ארי מקטל תקטלניה. ידך. תהי ביה בקדמיתא למקטליה.

— רס"י —

תעזוב עמו, לזה לא תעזוב: ולא תחוס עינך
עליו. לפי שנאמר (ויקרא יט, טז) לא תעמוד
על דם רעה, על זה לא תחוס: ולא תחמול.
לא תהפך בזכותו: ולא תכסה עליו. אם
אתה יודע לו חובה אינך רשאי לשתוק:
כי הרג תהרגנו. אם יצא מבית דין
ופאי החזירהו לחובה. יצא מבית דין חייב,
אל תחזירהו לזכות: ידך תהיה בו
בראשונה. מצוה ביד הנסת להמיתו. לא
מת בידו, ימות ביד אחרים, שנאמר ויד כל
העם וגו':

ה הקרבים אליך או הרחקים. למה פרט
קרובים ורחוקים, אלא כך אמר הכתוב,
מטיבן שלקרובים אתה למד טיבן
שלרחוקים, כשם שאין ממש בקרובים כך
אין ממש ברחוקים: מקצה הארץ. זו המדה
ולכנה וצבא השמים שהן מנהלכין מסוף
העולם ועד סופו: ט לא תאבה לו. לא תהא
תאב לו. לא תאהבנו. לפי שנאמר (ויקרא יט, יח)
ואהבת לרעהך כמוך, את זה לא תאהב:
ולא תשמע אליו. בהתחננו על גפשו
למחול לו, לפי שנאמר (שמות כג, ט) עזב

וזלק הרקדוק: ו לא-תחמל ולא-תכסה עליו. הטפחא בתיבת תחמל בכל התיגאן והוא
קשור עם תיבת עינך שלפניו כי החמלה היא בעין ודו"ק:

תפסיד רס"ג

וידא דכל עמא בבתריתא:

וסקלתו באבנים ומת כי

בקש להדיחך מעל יהוה

אלהיך המוציאך מארץ

מצרים מבית עבדים:

ותרגמניה באבניא וימות. ארי בעא.

לאטעיותך מדחלתא דיי אלהך.

דאפקך מארעא דמצרים מבית

עבדותא: וכל-ישראל

ישמעו ויראון ולא-יוספו

לעשות כדבר הרע הזה בקרבך: וכל ישראל.

ישמעון וידחלון. ולא ייספון למעבד. כפתגמא בישא. הדין בינד: ס

כי-תשמע באחת עריך אשר יהוה אלהיך

נתן לך לשבת שם לאמר: ארי תשמע בחדא מן קרוך.

דיי אלהך. יהיב לך. למתב תמן למימר: יצאו אנשים

בני-בליעל מקרבך וידיחו את-ישובי עירם

לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר

לא-ידעתם: נפקו. גוברין בני רשעא מבינד. ואטעיאוו. ית יתבי

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

קרתהון למימר. נהך. ונפלת. לטעות עממיא דלא ידעתון:

יא) וארגמה באלהגארה חתי
 ימות. למא קצד אדחאך ען
 אללה רבך. אלמכ'רגך. מן בלד
 מצר מן בית אלעבודייה:
 יב) וסאיר אל אסראיל. יסמעון
 ויכיאפון. ולא יעאודון אן
 יצנעון. מתיל הד'א אלאמר
 אלדדי פי וסטד: יג) ואן סמעת
 ען בעץ קראך. אלד'י אללה
 רבך מעטיך אן תסכן פיהא
 קול קאיל: יד) אן קד כ'רג קום
 כפאר מנהא. פאצ'לו אהל
 קריתתם קאילין. תעאלו נעבד

— רס"י —

יג לשבת שם. פרט לירושלים שלא נתנה
 לדירה: כי תשמע וגוי לאמר. אומרים בן.
 יצאו וגוי: יד בני בליעל. בלי עול. שפרקו
 עלו שלמקום: אנשים. ולא נשים: ישובי
 עירם. ולא יושבי עיר אחרת. מכאן אמרו
 אין נעשית עיר הנדחת עד שידיחוה אנשים,

תפסיר רס"ג

מעבודאת אכ"ר. מא לם תערפודה: טו) פאלתמס ד'אלך ואסתברה. ואסאל ענה נעמא. פאן כאן אלאמר חקא תיאפתא. קד צנעת הדיה אלכריהה פי וסטד: טז) פאקתל קתלא אהל תלך אלקרזיה בחד אלסיף. ואתלפחא וגמיע מא פיהא. חתי בהאימחא בחד אלסיף: יז) וגמיע סלבהא. אגמעה אלי וסט רחבתהא. ואחרק באלנאר תלך אלקרזיה וגמיע סלבהא. ללה רבך גמלה. ותפון תלא אלי אלדהר. לא תבנא אבדאן:

טו וְדַרְשֵׁת וְחִקְרַת וְשִׂאלַת
הֵיטֵב וְהֵנָּה אָמַת נָכוֹן
הַדָּבָר נַעֲשֵׂתָה הַתּוֹעֵבָה
הַזֹּאת בְּקֶרְבְּךָ: וְתִתְבַּע וְתִבְדּוֹק.
וְתִשְׂאֵל יְאוֹת. וְהָא קוֹשְׁטָא בִּיּוֹן פִּתְגָמָא.
אֲתַעְבִּידֲתָ. תוֹעִיבֲתָא הָדָא בִּינְךָ:
טז הֵכָּה תִּכֶּה אֶת-יֹשְׁבֵי
הָעִיר הַהוּא לְפִי-חֶרֶב
הַחֶרֶם אֶתָּה וְאֶת-כָּל-
אֲשֶׁר-בָּהּ וְאֶת-בְּהֵמָתָה

לְפִי-חֶרֶב: מִמָּחָא תִּמְחִי יָת יִתְבִּי. קִרְתָּא הָהִיא לְפִתְגָם דְּחֶרֶב.
גַּמֵּר יָתָהּ וְיָת כָּל דְּבָהּ. וְיָת בְּעִירָה לְפִתְגָם דְּחֶרֶב: יז וְאֶת-כָּל-
שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רַחֲבֶיהָ וְשָׂרְפֶתָּ בְּאֵשׁ
אֶת הָעִיר וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ כְּלִיל לִיהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהִיתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד: וְיָת כָּל
עֲדָאָה. תִּכְנוֹשׁ לְגוֹ פְתָאָה. וְתוֹקִיד בְּנוֹרָא. יָת קִרְתָּא וְיָת כָּל עֲדָאָה
גַּמֵּיר. קָדָם יי אֶלְהָךְ. וְתֵהִי תֵּל חָרוֹב לְעֵלָם. לֹא תִתְבַּנֵּי עוֹד:

— רס"י —

היטב. ועוד במקום אחר הוא אומר (שס י, ז) ודרשת היטב. ולמדו היטב היטב לגזרה שנה, לתן האמור שלזה בזה: טז הכה תכה. אם אינך יכול להמיתם במיתה הפתובה בהם, המיתם באחרת: יז לה' אלהיך. לשמו ובשבילו:

ועד שיהיו מדיחיה מתוכה: טו ודרשת וחקרת ושאלת היטב. מפאן למדו שבע חקירות מרבוי המקרא. פאן יש שלש דרישה וחקירה והיטב. ושאלת, אינו מן המנין, וממנו למדו בדיקות. ובמקום אחר הוא אומר (דברים יט, יח) ודרשו השופטים

תפסיר רס"ג

יח) ולא ילתזק בידך שנייא מן אלמתלוף. לפי זרע אללה מן שדה ג'צ'בה. ויעטיך רחמתי וירחמך ויפתוך. כמא קסם לאבאך: יט) אד' תקבל אמר אללה רבך. ותחפץ ותעמל בגמיע וצאיאה. אלתי אמרך בהא אליום. באן תצנע אלמסתקים ענדה: יד א) ואד' אנתם אוליא אללה רבכם כאלבנין. פלא תתואגו. ולא תגעלו נתפא. בין עיונכם עלי אמואתכם: ב) לאנך שעב מקודס ללה רבך. ואכתארך אן

וְלֹא־יִדְבֹק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן־הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מִחֶרְוֹן אִפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ וְהִרְבֶּה כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֶיךָ: וְלֹא יִדְבֹק בְּיָדְךָ מִדָּעַם מִן חֶרְמָא. בְּדִיל דִּיתוּב יי מתקוף רוגזיה. ויתין לך רחמין וירחים עלך ויסגינך. כמא דקנים לאבֹהתך: יט) כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּמֵר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְנֶיךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינַי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ארי תקביל. למימרא די אלהך. למטר ית כל פקודוהי. דאנא מפקיד לך יומא דין. למעבד דכשר. קדם יי אלהך: ס) רבֹהֶיךָ תִּסְמָן בִּסְפָרִי (רביעי) לך א בָּנִים אַתֶּם לִיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת: בָּנִין אַתּוּן. קָדָם יי אֱלֹהֵיכֶם. לֹא תִתְהַמְּוֹן. וְלֹא תִשׁוּזֹן מְרַט. בֵּין עֵינֵיכֶם עַל מִית: ב) כִּי עֵם קָדוֹשׁ אַתָּה לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בַחֲרָה

רס"י

יח) למען ישוב ה' מחרון אפּוֹ. שכל זמן שעבודך ורה בעולם. חרון אף בעולם: יד) לא תתגדדו. לא תתנו גדידה ושרט בבשרכם על מת כדרך שהאמורים עושין. זולק הדקרוק: ונתן לך רחמים. תיבת ונתן מלעיל:

תפסיד רס"ג

תפון לה אמה כיאצה. מן גמיע
אלאמם. אלדי עלי וגה
אלארץ: (ג) לא תאכל כל
מפרוה: (ד) הדיא מא תאכלוה
מן אלבאהים. אלבקר ואלציאן
ואלמאעז: (ה) ואלאיל ואלציבי
ואליתמור. ואלועל ואלארזי
ואליתל ואלזראפה: (ו) וכל
בהימה מצלפה בצלף ומפרקה
אצלאפהא תפריקא ומצעדה
אגתראר מן אלבאהים.

יְהוָה לַהֲיֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה׃
מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי
הָאָדָמָה׃ אֲרִי עִם קָדִישׁ אֶת. קָדָם יִי
אֱלֹהֶךָ. וּבָךְ אֶתְרַעִי יִי. לְמַהוֹי לִיִּה לְעַם
חֲבִיב. מִכָּל עַמְמֵיָא. דְּעַל אִפִּי אֲרַעָא׃ ס
לֹא תֹאכַל כָּל-תּוֹעֵבָה׃
לֹא תִיכּוֹל כָּל דְּמִרְחָק׃ דִּזְאת
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר

שֶׁה כְּשָׁבִים וְשֶׁה עֲזִים׃ דִּין בְּעִירָא דְתִיכְלוֹן. תּוֹרִין. אֲמָרִין
דְּרַחֲלִין וּגְדִין דְּעֲזִין׃ הֵ אֵיל וְצִבִי וְיַחְמוֹר וְאֶקּוּ וְדִישָׁן
וְתֹאוּ וְזֹמֶר׃ אֵילָא וְטִבְיָא וְיַחְמוֹרָא. וְיַעֲלָא וְרִימָא וְתוֹרְבָלָא
וְדִיִּצָא׃ וְכָל-בְּהֵמָה מִפְּרִסְתָּ פְרִסָּה וְשִׁסְעַת
שִׁסְעֵ שְׁתֵּי פְרִסוֹת מְעַלְתָּ גְרָה בַּבְּהֵמָה אֶתְהָ
תֹּאכְלוּ׃ וְכָל בְּעִירָא דְסִדִּיקָא פְרִסְתָּהּ. וּמִטְלָפִין טְלָפִין תִּרְתִּין

— רס"ג —

שהחיה בכלל בהמה, ולמדנו שבהמה וחסיה
טמאה מרבה מן הטוהורה, שבכל מקום פורט
את המועט: ואקו. מתרגם יעלא (איוז לט, 6)
יעלי סלע כוא אשטננו"ק: ותאו. תורבלא,
שור היער. באלא יער, בלשון ארמי:
ומפרסת. סדוקה פתרגומו: פרסה. פלנט"א
[כף רגל]: ושסעת. חלוקה בשתי צפרניים.
שיש סדוקה ואינה חלוקה בצפרניים
והיא טמאה: בבהמה. משמע מה שנומצא

לעשות כל הראש כבין העינים: כפי עם
קדוש אתה. קדשת עצמך מאבותיך. ועוד,
וברך בחר ה': ג כל תועבה. כל שתעבתי לך,
שאם צרם און בכור פדי לשחטו במדינה,
הרי דבר שתעבתי לך כל מום לא יהיה בו,
ובא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו
המום. בשל בשר בחלב הרי דבר שתעבתי
לך, והזהיר כאן על אכילתו: ד-כ זאת
הבהמה וגוי, איל וצבי ויחמור. למדנו

תפסיד רס"ג

פְּלוּדָהָ: (ז) כֹּלָא הַדְּיָה
 אֵלֶּאשְׁכֵי־אֵין פְּלוּדָהָ תֵאכְלוּדָהָ.
 מִן אֶלְמִצְעָדִי אֵלֶּאגְתָּרֵאֵר.
 וְאֶלְמִצְלָפִין בְּאֶצְלָאֵף מִפְּדִקָּה.
 אֶלְגָּמֶל וְאֶלְאַרְנָב וְאֶלְזֹבֵר.
 פְּאֵנְהָמָא מִצְעָדָה אֶגְתָּרֵאֵר
 גִּיר מִצְלָפָה בְּצִלָּף. פְּהִי
 מְחִרְמָה עֲלֵיכֶם: (ח) וְאֶלְכִינֹזִיר.
 פְּאֵנְהָ מִצְלָף בְּצִלָּף וְלֹא יִגְתֵּר.
 פְּהִי מְחִרְם עֲלֵיכֶם. לֹא תֵאכְלוּ
 מִן לְחֹמְיָהָ. וְלֹא תִדְנֹו מִן
 נְבִאִילָהָ לֹלֹא תִנְגַּסְכֶם:
 (ט) וְהִדִּיא מָא תֵאכְלוּדָהָ. מִן
 גְּמִיעַ מָא פִי אֶלְמָא. כֹּל מָא לֹה

פְּרִסְתָּהָ. מִסְקָא פִשְׂרָא בְּבֵעִירָא. יְתָה
 תִּיכְלוּן: ד אַךְ אֶת־זֶה לֹא
 תֵאכְלוּ מִמֵּעֲלֵי הַגֵּרָה
 וּמִמִּפְרִיסֵי הַפְּרִסָּה
 הַשְּׂסוּעָה אֶת־הַגָּמֶל
 וְאֶת־הָאֲרָנָבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן
 כִּי־מֵעֵלָה גֵרָה הִמָּה
 וּפְרִסָּה לֹא הִפְרִיסוּ
 טַמְאִים הֵם לָכֶם: בְּרַם יֵת דִּין.

לֹא תִיכְלוּן מִמִּסְקֵי פִשְׂרָא. וּמִסְדִּיקֵי
 פְּרִסְתָּא מִטְלָפֵי טְלָפִיא. יֵת גְּמִלָּא. וְיֵת אֲרָנָבָא וְיֵת טְבִזָּא אֲרִי מִסְקֵי
 פִשְׂרָא אֲנֹון. וּפְרִסְתָּהוּן לֹא סְדִיקָא. מְסִאֲבִין אֲנֹון לְכוּן:
 ח וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מִפְרִיס פְּרִסָּה הוּא וְלֹא גֵרָה
 טַמְא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֵאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם
 לֹא תִגְעוּ: וְיֵת חֲזִירָא. אֲרִי סְדִיק פְּרִסְתָּא הוּא וְלֹא פִשֵׁר. מְסִאֲב
 הוּא לְכוּן. מִבְּשָׂרָהוּן לֹא תִיכְלוּן. וּבְנִבְלָתָהוּן לֹא תִקְרְבוּן: ס
 ט אֶת־זֶה תֵאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמַּיִם כֹּל
 אֲשֶׁר־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֵאכְלוּ: יֵת דִּין תִּיכְלוּן.

רס"י

בְּבַהֲמָה אֶכְלֵ, מִכָּאן אָמְרוּ שֶׁהַשְּׁלִיל נִתֵּר
 בְּשַׁחֲטֵת אָמוֹ: ז הַשְּׂסוּעָה. בְּרִיָּה הִיא שֵׁישׁ
 לָהּ שְׁנֵי גִבִּין וְשְׁתֵּי שְׁדָרָאוֹת. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 לְפָנֶיהָ נִשְׁנֶה בְּבַהֲמוֹת מִפְּנֵי הַשְּׂסוּעָה, וּבְעוֹפּוֹת
 מִפְּנֵי הַרְּאָה, שֶׁלֹּא נֶאֱמְרוּ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים:
 ח וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ. רַבּוֹתֵינוּ פִּרְשׁוּ,
 בְּרִגְלֵי. שְׂאֲדָם חֲזָב לְטַהַר אֶת עֵצְמוֹ בְּרִגְלֵי.
 יְכוּל יִהְיוּ מְזוֹהָרִים בְּכֹל הַשָּׁנָה, תִּלְמוּד לּוֹמֵר
 (וַיִּקְרָא כַּס, ט) אָמוֹר אֵל הַכֹּהֲנִים וַגִּי וַיְמַד
 טַמְאֵת הַמֵּת חֲמוּרָה, כֹּהֲנִים מְזוֹהָרִים וְאֵין

תפסיד רס"ג

אגנחה ופלוס פכלודה: י) וכל מא
 לים לה. אגנחה ופלוס לא
 תאכלודה. לאנה נגס לכם:
 יא) וכל טאיר טאהר פכלודה:
 יב) ויהיה אלאשכיאן לא
 תאכלודה מנהם. אלנסר
 ואלעקאב ואלענקא:
 יג) ואלגארח ואלצ'דא.
 ואלח'דא לאצנאפהא:
 יד) וגמיע אלג'ראביב
 לאצנאפהא: טו) ואלנעאמה
 ואלכ'טאף. ואלסאף ואלב'אז
 לאצנאפהא: טז) ואלב'ום
 ואלב'אשק ואלשא'הין:

מכל דבמ'יא. פל דליה. צי'צין וקלפין
 תיכלון: **וְכֹל אֲשֶׁר אֵין-לוֹ
 סַנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא
 תֹאכְלוּ טֵמֵא הוּא לָכֶם: וְכֹל
 דְּלִית לִיה. צִי'צִין וְקִלְפִין לֹא תִיכְלוּ.
 מִסָּאב הוּא לְכוּן: **ס** **פָּל-צַפּוֹר
 טְהַרְה תֹאכְלוּ: כָּל צַפֵּר דְּכִי
 תִיכְלוּ: **י** **וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-
 תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס
 וְהַעֲזִינְיָה: וְדִין. דְּלֹא תִיכְלוּן מִנְהוּן.******

נשרא וער ועז'יא: **יג** **וְהִרְאָה וְאֶת-הָאִיָּה וְהִדִּיָּה
 לְמִינָהּ: וּבֵת פִּנְפֵּא וְטַרְפִּיתָא. וְדִיתָא לְזִנְיָה: **יד** **וְאֶת כָּל-
 עֶרְב לְמִינוֹ: וְיֵת כָּל עוֹרְבָא לְזִנְיָה: טו** **וְאֶת בֵּת הַיַּעֲנָה
 וְאֶת-הַתְּחָמִס וְאֶת-הַשְּׁחָף וְאֶת הַנֶּיץ לְמִינֵהוּ:
 וְיֵת בֵּת נַעֲמִיתָא. וְצִי'צָא וְצַפֵּר שְׁחָפָא. וְנִצָּא לְזִנְיָה: טז** **אֶת-הַכּוֹס
 וְאֶת הַיַּנְשׁוּף וְהַתְּנַשְׁמָת: וְקִדְיָא וְקַפּוּפָא וּבּוֹתָא:****

— רס"י —

שלא לתן פתחון פה לבעל דין לחלוק, שלא
 יהא האוסרה קורא אותה ראה והבא להתיר
 אומר, זו דיה שמה או איה שמה, וזו לא
 אסר הכתוב. ובעופות פרט לך הטמאים,
 ללמד שהעופות הטהורים מרבים על
 הטמאים, לפיכך פרט את המועט:
 טז והתנשמת. קל"ט שרי"ז:

ישראל מזהרים, טמאת נבלה קלה לא כל
 שפן: יס כל צפור טהורה תאכלו. להתיר
 משלחת שבמצורע: יי וזה אשר לא
 תאכלו מהם. לאסר את השחוטת:
 יג והראה ואת האיה וגוי. היא ראה היא
 איה היא דיה. ולמה נקרא שמה ראה,
 שראה ביותר. ולמה הזהיר בכל שמוטיה,

תפסיד רס"ג

וְאֶת־הַרְחֵמָה וְהַקָּאָת וְאֶת־הַשִּׁלָּךְ וְקָתָא וּיְרַקְרִיקָא וְשָׁלִינוּנָא וְהַחֲסִידָה וְהַאֲנָפָה לְמִינָהּ וְהַדּוּכִיפָת וְהַעֲטָלָף וְחֹרִיתָא. וְאִבּוֹ לְזִנְהָ וְנָגֵד טוֹרָא וְעֲטָלִיפָא: וְכָל שְׂרָץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכְלוּ: וְכָל רַחֲשָׁא דְעוֹפָא. מְסָאבּ הוּא לְכוּן. לֹא יִתְאָכְלוּ: בְּכָל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכְלוּ: כָּל עוֹף דְּכִי תִיכְלוּ: כֹּא לֹא תֹאכְלוּ כָל־נְבֵלָה לְגֵר אֲשֶׁר־בְּשַׁעְרֵיךָ תִּתְנַנֶּה וְאָכְלָהּ אִם מִכֹּר לְנִכְרֵי כִי עִם קָדוֹשׁ אַתָּה לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תִבְשֹׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ: לֹא תִיכְלוּן כָּל נְבִילָא. לְתוֹתֵב עֵרֶל דְּבִקְרוּךְ תִּתְנַנֶּה וְיִיכְלִינָהּ. אִם תִּזְבְּנָה לְבַר עַמּוּמִין. אֲרִי עִם קָדִישׁ אַתָּה. קָדֵם יִי אֱלֹהֶךָ. לֹא תִיכְלוּן בֶּשֶׂר בַּחֲלָב: פ

— רס"י —

עֲשֵׂה, לְעִבּוֹר עֲלֵיהֶם בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה: כֹּא לְגֵר אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ. גֵּר תּוֹשֵׁב שֶׁקֶבֶל עָלָיו שְׂלֵא לְעִבּוֹד עֲבוּדָה זָרָה וְאוֹכֵל נְבֵלוֹת: כִּי עִם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה'. קָדֵשׁ אֵת עַצְמְךָ בְּמִתְרָ לָךְ. דְּבָרִים הַמְתַּרִּים וְאַחֲרֵים נוֹהֲגִים בְּדָם אֲסוּר, אֵל תִּתְיַרֵם בְּפִנְיָהֶם: לֹא תִבְשֹׁל גְּדֵי. שְׁלֵשׁ פְּעָמִים. פָּרֵט לְחִיָּה וְלַעוֹפוֹת וְלַבְּהֵמָה טָמְאָה: לֹא תִבְשֹׁל גְּדֵי וְגו':

יז שְׁלָךְ. הַשׁוֹלָה דָּגִים מִן הַיָּם: יח דּוּכִיפָת. הוּא תְרַנְגוּל הַבַּר וְזַלְטָא כִּיפּוּסָא וְכַרְבֵּלְתוֹ כְּפוּלָה: יט שְׂרָץ הָעוֹף. הֵם הַנְּמוּכִים הַרוֹחֲשִׁים עַל הָאָרֶץ, כְּגוֹן זְבוּבִין וְצַרְעִים וְחִגְבִּים טָמְאִים, הֵם קְרוּיִים שְׂרָץ: כ כָּל עוֹף טָהוֹר תֹּאכְלוּ. וְלֹא אֵת הַטָּמֵא. כֹּא לְתֵן עֲשֵׂה עַל לֹא תַעֲשֵׂה. וְכֵן בְּבִהֵמָה, אֹתָהּ תֹאכְלוּ וְלֹא בְּהֵמָה טָמְאָה, לֹא תִבְאֵ מִכֹּל עֲשֵׂה.

תפסיד רס"ג

כב) ועָשָׂר תַּעֲשִׂירָא גָּמִיעַ גִּלְהִי זָרַעְךָ. מֵא תַנְבְּתָהּ אֲלֻצְחָרָא סְנֵה סְנֵה: כג) וְכָל בֵּין יָדֵי אֱלֹהֵי רַבְּךָ. פִּי אֲלֻמוֹצֵעַ אֲלֻדִי יִכְתָּאֲרָה לִיחַל נֹרֵה פִּיהּ. עֲשׂוֹר בְּרַךְ וְעֲצִירְךָ וְדִהֲנֵךָ. וּבְכֹר בְּקִרְךָ וּגְנִמְךָ. לְפִי תַתְעַלֵּם. פִּיף תַּעֲבֹדָה טוֹל אֲלֻמָּאן: כד) וְאֵן טָאֵל עֲלִיד אֲלֻטְרִיק. וְלֵם תַּטְיִק אֵן תַּחמֵלָה. וּבְעֵד עֲנָךְ אֲלֻמוֹצֵעַ. אֲלֻדִי יִכְתָּאֲרָה

Ⓢ המדובר בספרי תימן Ⓢ (חמישי) כב עֲשָׂר

תַּעֲשִׂר אֶת כָּל-תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה: עֲשָׂרָא תַעֲשֵׂר. ית כל עלֵלֵת זָרַעְךָ; דִּיפֵק חֻקְלָא שְׁנָא שְׁנָא: כג) וְאִכְלֵתָּ לְפָנָי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מֵעֵשֶׂר

דִּגְנֶךָ תִּירְשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ וּבְכֹרְתָ בְּקִרְךָ וַיֵּצֵאֲנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל-

הַיָּמִים: וְתִיכּוֹל. קָדָם יי אֱלֹהֶךָ. בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי לְאַשְׂרָאָה שְׂכִינְתֵיהָ תַמְנָן. מֵעֵשֶׂר עֲבוּרְךָ חֻמְרְךָ וּמִשְׁחָךְ. וּבְכֹרֵי תוֹרְךָ וְעָנְךָ. בְּדִיל דִּתִּילַף. לְמַדְחַל. קָדָם יי אֱלֹהֶךָ כָּל יוֹמֵי־אָ: כד) וְכִי-יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַיֶּרֶךְ כִּי לֹא תוֹכֵל שְׂאֵתוֹ כִּי-יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְאֵרִי יִסְגִי מִנְּךָ אֹרְחָא.

רס"ג

שְׁנָה שְׁנָה. מִכָּאֵן שְׂאֵין מֵעֲשָׂרִין מִן הַחֹדֶשׁ עַל הַיִּשּׁוּן: כג) וְאִכְלֵתָּ וְגוֹי. זֶה מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי שְׂכָבְרָ לְמַדְנֵוּ לְתָנָן מֵעֵשֶׂר רַאשׁוֹן לְלוֹיִם, שְׁנַאֲמָר (צמדצו יט, כו) כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹי, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת לְאַכְלוֹ בְּכָל מְקוֹם, שְׁנַאֲמָר (שס יט, לו) וְאִכְלֵתֶם אֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם, עַל כִּרְחֻקָּא זֶה מֵעֵשֶׂר אַחַר הוּא:

כב עֲשִׂר תַעֲשֵׂר. מֵה עָנְנָן זֶה אֲצֵל זֶה, אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תִגְרַמוּ לִי לְבִשָׁל גְּדִיִּים שְׁלֵתְבוּאָה עַד שְׁהוֹן בְּמַעֵי אֲמוּתֵיהֶן, שְׂאֵם אֵין אַתֶּם מֵעֲשָׂרִים מֵעֲשָׂרוֹת כְּרָאוּי, כְּשֶׁהוּא סְמוּךְ לְהַתְּבַשֵּׁל אֲנִי מוֹצִיא רוּחַ קָדִים וְהוּא מְשַׁדְּפָתָן. שְׁנַאֲמָר (מלכיס צי יט, כו) וַיִּשְׁדַּפֵּה לְפָנָי קָמָה, וְכֵן לְעַנְנָן בְּכֹרֵי־ם:

שְׁמוֹ הַמְּדוּרָה. (כ) לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם. הַמְּנַהֵג לְהַפְרִיד בֵּין שְׁמוֹ ל-שָׁם.

תפסיד רס"ג

אללה רבך. אן יחל נורה פיה.
 ובארך לך מע דיאלך:
 (כה) פבעה בתמן. וצרה וכידה
 פי ידך. ואמין אלי אלמוציע.
 אלדי וכיתארה אללה רבך:
 (כו) ואצרפה. פי גמיע מא
 תשתהי נפסך מן בקר וגנים.
 וכמר ונביד. וגמיע מא תחבה
 נפסך. ופלה הנאך. בין ידי
 אללה רבך. ואפרח אנת ואלך:
 (כז) ואללוי אלדי פי מחלך לא
 תתרכה. אדי לים לה. נציב ולא
 נחלה מעך: (כח) ופי כל תילאת

ארי לא תכול למטליה. ארי יתרחק מנך
 אתרא. דיתרעי יי אלהך. לאשראה
 שכניתיה תמן. ארי יברכנך יי אלהך:
**כה ונתתה בפסך וצרת
 הפסך בידך והלכת
 אל-המקום אשר יבחר
 יהוה אלהיך בו: ותתין בפספא.
 ותצור פספא בידך. ותהך לאתרא.
 דיתרעי יי אלהך ביה: כו ונתתה
 הפסך בכל אשר-תאנה
 נפשך בבקר ובעאן וביין ובשכר ובכל אשר
 תשאלך נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך
 ושמחת אתה וביתך: ותתן פספא. בכל דתתרעי נפשך
 בתורי ובענא. ובחמר חדת ועתיק. ובכל. דתשאלנך נפשך. ותיכול
 תמן. קדם יי אלהך. ותחדי את ואנש ביתך: כז והלוי אשר
 בשעריך לא תעזבנו פי אין לו חלק ונחלה
 עמך: וליואה דבקרוד לא תרחקניה. ארי לית ליה. חולק ואחסנא
 עמך: ס כה מקצה | שלש שנים תוציא את-כל-**

— רס"י —

וכו: כז והלוי וגוי לא תעזבנו. מלתן לו
 מעשר ראשון: פי אין לו חלק ונחלה
 עמך. יצאו לקט שכחה ופאה והפקר, שאף
 הוא יש לו חלק עמך בהן כמורה, ואינן חזבין
 במעשר: כח מקצה שלש שנים. בא ולמד

כז כי יברכך. שתהא התבואה מרבה לשאת:
 כו בכל אשר תאנה נפשך. כלל: בבקר
 ובעאן וביין ובשכר. פרט: ובכל אשר
 תשאלך נפשך. חזר וכלל. מה הפרט
 מפורש ולד ולדות הארץ וראוי למאכל אדם

תפסיר רס"ג

סנין. תכרג גמיע עשור ג'לתך. פי תלך אלסנה. וצ'עה פי מחלך: כט) פיאתי אללוי. אד' ל'ס לה נציב ולא נחלה מעך. ואלג'ריב ואליתים ואלארמלה אלד' פי מחלך. פיאכלון וישבעון. לפי יבארך לך אללה רבך. פי גמיע מא תצנעה: טו (א) ופי כל מדה' סבע סנין תצנע תסייבא: ב) והדיא שרה אלתסייב באן יסייב כל ד'ו

מעשר תבואתך בשנה
ההוא והנחת בשעריך: מסוף
תלת שנין. תפיק ית כל מעשר עללתך.
בשתא ההיא ותצנע בקרוך: כט ובא
הלוי פי אין-לו חלק
ונחלה עמך והגר והיתום
והאלמנה אשר בשעריך
ואכלו וישבעו למען יברכך

יהיה אלהיך בכל-מעשה ידך אשר תעשה:
וייתי ליואָה. ארי לית ליה חולק ואחסנא עמך. וגיורא. ויתמא
וארמלתא דבקרן. וייכלון וישבעון. בדיל דיברכינך יי אלהך. בכל

עובדי ידך דתעביד: ס **שש** בספרי תימן **שש** (ששי) טו א מקץ

שבע-שנים תעשה שמטה: מסוף שבע שנין תעביד
שמטתא: ב וזה דבר השמטה שמוט כל-בעל
משה ידו אשר ישה ברעהו לא-יגש את רעהו

רס"ג

הקדש מן הבית (דברים כו, יג), כמו שמפורש
ב"כי תכלה לעשר" (סו, כו, יז):

טו א מקץ שבע שנים. יכול שבע שנים
לכל מלכה ומלכה, תלמוד לומר (פסוק ט)
קרבה שנת השבע. ואם אתה אומר שבע
שנים לכל מלכה ומלכה להלוואת כל אחד
ואחד, היאך היא קרבה, הא למדת שבע
שנים למנן השמטות: ז שמוט כל בעל
משה ידו. שמוט את ידו שלכל בעל משה:

שאם השקה מעשרותיו שלשנה ראשונה
ושניה לשמטה, שיבערם מן הבית
בשלישית: כט ובא הלוי. ויטול מעשר
ראשון: והגר והיתום. ויטלו מעשר שני,
שהוא שלעני שלשנה זו, ולא תאכלנו אתה
בירושלים כדרך שנוקקת לאכול מעשר שני
שלשתי שנים: ואכלו וישבעו. תן להם כדי
שביעה. מכאן אמרו אין פוקחין לעני בגורן
וכו'. ואתה הולך לירושלים למעשר שלשנה
ראשונה ושניה שהשחית ומתודה בערתי

תפסיד רס"ג

נְסִיחָה יִדְהוּ. מִמָּא יִנְסִי צֶאֱחָבָה. פִּלְא יִקְתְּצִי צֶאֱחָבָה וְלֹא אֲכִיָּה. אֲדִי קֵד סְמֵאֲהָא תַסְיִיבָא לְלָהּ: ג) אֲמֵא אֲלֶגְרִיב פִּגְאִיז אֵן תִּקְתְּצִיָּה. וְאֲמֵא מֵא יִכּוֹן לָךְ. עֲלֵי אֲכִיֵּד פְּסִיב יִדְךָ עֵנָה: ד) וְיִקְינָא אֵנָה לֹא יִכּוֹן פִּיֵּד מִסְכֵּן. מִמָּא יִבְאֲרֵכְךָ אֲלֵלָה פִי אֲלֵבְלָה. אֲלֵדִי יַעֲטִיכָהָא נְחֵלָה תַחֲוֹזָהָא: ה) מֵא דְמֵת תַסְמַע וְתִקְבֵּל. אֲמַר אֲלֵלָה רַבְּךָ. וְתַחֲפִיץ וְתַעֲמַל בְּגִמְיַע הַדְּיָה אֲלִשְׂרִיעָה. אֲלֵדִי אֲמַרְךָ בְּהָא אֲלִיּוֹם: ו) כְּמֵא אֵן אֲלֵלָה

וְאֶת־אֲחִיו כִּי־קָרָא שְׂמִטָּה

לִיהוָה: וְדִין פֶּתַח שְׂמִטָּתָא.

דִּישְׂמִיט. כָּל גֹּבֵר מְרִי רָשׁוּ. דִּירְשִׁי בְּחִבְרִיָּה. לֹא יִתְבַּע מִן חִבְרִיָּה וּמִן אַחֻוּהִי.

אֲרִי קָרָא שְׂמִטָּתָא קָדָם יְיָ: ג) אֶת־

הַנֶּכְרִי תִגָּשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה

לְךָ אֶת־אֲחִיךָ תִשְׂמֹט יָדְךָ:

מִן בַּר עַמְּמִין תִּתְבַּע. וְדִיָּה לְךָ. עִם אַחֻוּךָ

תִּשְׂמִיט יָדְךָ: ד) אֶפֶס כִּי לֹא

יִהְיֶה־בְּךָ אֲבִיוֹן כִּי־בִרְךָ

יְבָרְכֶךָ יְהוָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן־

לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ: לְחֹדֶר. אֲרִי. לֹא יִהְיֶה בְּךָ מִסְכִּינָא. אֲרִי

בְּרַכָּא יְבָרְכֶנְךָ יְיָ. בְּאֶרְעָא. דִּי אֱלֹהֶךָ יִהְיֶה לְךָ אַחְסָנָא לְמִירְתָּהּ:

ה) רַק אִם־שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוֹת הַזֹּאת אֲשֶׁר

אֲנֹכִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם: לְחֹדֶר אִם קִבְּלָא תִקְבִּיל. לְמִימְרָא דִּי

אֱלֹהֶךָ. לְמַטְרָ לְמַעַבְדַּיִת כָּל תַּפְקִידְתָּא הָדָא. דְּאֲנָא מְפַקִּיד לְךָ יוֹמָא

דִּין: ד) כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְּךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לְךָ

— רס"י —

שְׁלִמְקוּם אֲבִיוֹנִים בְּכֶם: אֲבִיוֹן. דֵּל מַעֲנָה וְלִשׁוֹן אֲבִיוֹן שְׁהוּא תֵּאב לְכָל דְּבַר: כ) רַק אִם שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע. אִזּוּ לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיוֹן: שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע. שְׁמַע קַמְעָא מְשִׁמְעִין אוֹתוֹ הִרְבֵּה: ו) כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ. וְהִכֵּן דְּבַר בְּרוּךְ

ג) אֶת הַנֶּכְרִי תִגָּשׁ. זֵו מְצוֹת עֲשֵׂה: ד) אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיוֹן. וְלֵהֲלֵן הוּא אוֹמֵר (פְּסוּקִי 6) כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיוֹן. אֲלֵא בְּזִמְנֵן שְׂאֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שְׁלִמְקוּם, אֲבִיוֹנִים בְּאֲחֵרִים וְלֹא בְּכֶם, וְכַשְׂאִין אֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ

תפסיר רס"ג

רבך קוד בארץ לך. כמא ועדך.
 פתעוץ' אממא כתי'רין. ואנת
 לא תתעוץ' מנדם. ותתסלט
 עלי כתי'ר מנדם. ועליך לא
 יתסלטו: ז) פאן פאן פיד
 מספינא בדינב או מחנה. מן
 בעץ' אכ'ותך פי בעץ' מחאלך.
 מן בלדך. אלד' אללה רבך
 מעטיך. פלא תקווי קלבך עליה.
 ולא תקבץ' ידך ענה: ח) בל
 אפתחהא לה פתחא. ועוצ'יה
 תעווצ'יא. מקודאר מא יעוזה:

והעבטת גוים רבים ואתה
 לא תעבט ומשלת בגוים
 רבים ובך לא ימשלו: ארי יי
 אלהך ברךך. כמא דמליל לך. ותוזיף
 לעממין סגיאיין. ואת לא תזיף. ותשלוט
 בעממין סגיאיין. ובך לא ישלטון: ס
 כִּי־יְהִיֶּה בְךָ אֲבִיוֹן מֵאַחַד
 אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ
 אֲשֶׁר־יְהוּה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ

לֹא תֹאמֵן אֶת־לִבְּךָ וְלֹא תִקְפֵּץ אֶת־יָדְךָ

מֵאַחֶיךָ הָאֲבִיוֹן: ארי יהי בך מספינא. חד מאחד בחדא מן
 קרוד. בארעד. די אלהך יהיב לך. לא תתקיף ית לבך. ולא תקפוץ
 ית ידך. מאחוד מספינא: ח כִּי־פָתַח תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לֹו
 וְהֵעֵבַט תִּעְבִּיטְנוּ דֵי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֹר לֹו:

— כ"ט —

אחיד. אחיך מאביך, קודם לאחיק מאמר:
 שְׁעָרֶיךָ. עני עירך קודמים לעני עיר
 אחרת: לא תאמין. יש לך אדם שמצטער
 אם יתן אם לא יתן, לך נאמר לא תאמין.
 יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה, לך
 נאמר ולא תקפץ: מאחיד האביון. אם לא
 תתן לו, סופך להיות אחיו בעניות [שלאביון]:
 פתח תפתח. אפלו כמה פעמים: כי
 פתח תפתח. הרי כי משמש בלשון אלא:

אתה בעיר: (דברים כח, ג) והעבטת. כל לשון
 הלואה כשנופל על המלוה, נופל בלשון
 מפעיל. כגון והלוית, והעבטת. ואם היה
 אומר ועבטת היה נופל על הלוה, כמו ולוית:
 והעבטת גוים. יכול שתהא לזה מנה ומלוה
 לזה, תלמוד לומר ואתה לא תעבט: ומשלת
 בגוים רבים. יכול גוים אחרים מושלים
 עליך, תלמוד לומר ובך לא ימשלו: ז כי
 יהיה בך אביון. התאב תאב קודם: מאחד

זולק הרקדוק: בארצך. אין באל"ף דארצך אזלא במקצת תיגאן וברובם ישנו:

תפסיר רס"ג

אַרִי מִפְתַּח תִּפְתָּח. יֵת יָדְךָ לִיָּהּ. וְאוֹזְפֵא
 תּוֹזְפִיָּהּ. כְּמִסַּת חוֹסְרֵי־נִיָּהּ. דְּחֹסֵיר לִיָּהּ:
 ט הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דְבָר
 עִם־לִבְבְּךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר
 קִרְבָּה שְׁנַת־הַשְּׁבַע שְׁנַת
 הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה וְרָעָה עֵינֶיךָ
 בְּאַחִידֵי הָאֲבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן
 לוֹ וְקִרְא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה

(ט) אַחֲדִיר אֵן יִכּוֹן פִּי קִלְבְּךָ קוֹל
 גְּהֵל. פִּתְקוֹל קִד קִרְבַּת אֶלְסָנָה
 אֶלְסֵאבְעָה סָנָה אֶלְתִּסִּיב.
 פִּתְשַׁח עָלַי אֲכִידֵי אֶלְמִסְכָּן. פִּלֵּא
 תַעֲטִיָּה שְׂמִיא. פִּידְעֵי עָלֶיךָ אֶלַי
 אֶלְלָהּ. פִּתְחֵל בְּךָ עֲקוּבָה: (י) בֵּל
 אַעֲטָה עֲטֵאָא. וְלֹא תִשַׁח בַּה
 נִפְסֵךְ עָלֶיָּהּ. לֵאֵן בְּגִרְיָהּ הִדִּיא
 אֶלְאֵמֵר. יִבְאָרְךָ לְךָ אֶלְלָהּ רַבְּךָ.
 פִּי אַעֲמֵאֲלֵךְ. וְגִמִּיעַ מֵא תִמִּיד
 אֶלִּיָּהּ יָדְךָ: (יא) פִּעְלֵי מֵא קִלְתֵּי

וְהִיָּה בְּךָ חֲטָא: אַסְתִּמֵּר לְךָ. דְּלִמָּא יְהִי פִתְגָם עִם לְבָךְ בְּרִשְׁע
 לְמִימֵר. קִרְיַבַת שְׁתָּא דְשְׂבִיעִיתָא שְׁתָּא דְשְׁמִטָּתָא. וְתַבֵּאֲשׁ עֵינֶךָ.
 בְּאַחוּךְ מִסְפִּינָא. וְלֹא תִתֵּן לִיָּהּ. וְיִקְרִי עָלֶיךָ קָדָם יְיָ. וְהִי בְךָ חוּבָא:
 י נִתּוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יִרַע לְבָבְךָ בְּתִתֵּן לוֹ כִּי
 בְּגִלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 בְּכָל־מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ: מִתֵּן תִּתֵּן לִיָּהּ. וְלֹא
 יִבֵּאֲשׁ לְבָךְ בְּמִתְנֶךָ לִיָּהּ. אַרְי. בְּדִיל פִּתְגָמָא הִדִּין. יִבְרַכְנֶךָ יְיָ אֱלֹהֶךָ.
 בְּכָל עוֹבְדֶךָ. וּבְכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ: יֵאֵ כִּי לֹא־יִחַדֵּל אֲבִיוֹן

— רס"י —

וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטְנוּ. אִם לֹא רָצָה בְּמִתְנָה, תֵּן
 לוֹ בְּהַלְוָאָה: דִּי מַחְסְרוֹ. וְאִי אַתָּה מַצְוָה
 לְהַעֲשִׂירוֹ: אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ. אֶפְלוֹ סוֹס לְרִכּוּב
 עָלָיו וְעָבַד לְרוּץ לְפָנָיו: לוֹ. זוֹ אִשָּׁה. וְכֵן הוּא
 אוֹמֵר (כַּחֲשִׁים ב, יח) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזר כְּנִגְדּוֹ:
 ט וְקִרְא עָלֶיךָ. יְכוּל מַצְוָה, תִּלְמוּד לומר

זֶלֶק הַדְּקוּקָה: קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע. בְּתַאג שְׁכַתֵּב מֵהַרִּי"ב הַקוּ"ף מוֹעַמְדַת בְּגַעִיא וּמִסִּיר
 עָלֶיָּהּ מִבְּחוּץ לַחוּד, וְחַד קִרְבָּה אֶל נַפְשֵׁי גְאֵלָה:

תפסיר רס"ג

לך אנה לים יעדס פי אלבלד
מספן. ולדיאלך אמרד אליום.
באן תפתח ידך. לאכיד
ציעיפך. ומספינד פי בלדך:
יב) ואן אנבאע לך אכיד
אלעבראני. או אכידך
אלעבראנייה פליכדמד סת
סנין. ופי אלסנה אלסאבעה.
אטלקה תרא מן ענדך:
יג) ואדיא אטלקתה תרא מן
ענדך. פלא תטלקה פארגיא:
יד) בל צלה בצלה. מן גנמד

מִקְרַב הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי אֲנֹכִי
מֵצִוְךָ לֵאמֹר פֶּתַח תְּפַתַּח
אֶת-יָדְךָ לְאַחִיךָ לְעֵנִיךָ
וּלְאַבְיֹנְךָ בְּאַרְעֶךָ: אֲרִי. לֹא
יִפְסֹק מִסְפִּינָא מְגוֹ אֲרַעָא. עַל פְּנֵי. אָנָּא
מִפְקִיד לְךָ לְמִימְרָא. מִפְתַּחַת. תְּפַתַּח יָת
יָדְךָ. לְאַחִיךָ לְעֵנִיךָ. וּלְמִסְפִּינְךָ בְּאַרְעֶךָ:
ס כִּי-יִמְכַר לְךָ אֶחָיִךְ
הָעֵבְרִי אוֹ הָעֵבְרִיָּה וַעֲבַדְךָ

שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְנוּ חֲפְשֵׁי
מֵעֶמְךָ: אֲרִי יוֹדֵבֵן לְךָ אֶחָיִךְ בְּרִי יִשְׂרָאֵל. אוֹ בֵּת יִשְׂרָאֵל. וַיִּפְלַחְךָ
שֵׁשׁ שָׁנִים. וּבִשְׁתָּא שְׁבִיעִיתָא. תִּפְטְרֵנִיה בְּרִי חוֹרִין מֵעֶמְךָ: יג וְכִי-
תִשְׁלַחְנוּ חֲפְשֵׁי מֵעֶמְךָ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם: וְאֲרִי
תִּפְטְרֵנִיה בְּרִי חוֹרִין מֵעֶמְךָ. לֹא תִפְטְרֵנִיה רִיקָם: יד הָעֵנִיךָ תִּעֲנִיךָ

— רס"י —

שנתחדשו פאן. אַחַד שְׁכָתוֹב אוֹ הָעֵבְרִיָּה,
אִף הִיא תִצָּא בְּשֵׁשׁ. וְלֹא שְׁמֹכְרוּהָ בֵּית דִּין,
שְׁאִין הָאִשָּׁה נִמְכַּרַת בְּגִבְתָּהּ, שְׁנֹאֲמַר
בְּגִבְתָּהּ וְלֹא בְּגִבְתָּהּ, אֲלֵא בְּקִטְנָה שְׁמֹכְרָה
אֲבִיָּהּ, וְלִמְדָּה פֶּאן שְׁאֵם יִצְאוּ שֵׁשׁ שָׁנִים קוֹדָם
שְׁתַּבִּיא סִימְנִין תִּצָּא, וְעוֹד חֲדָשׁ פֶּאן (פְּסוּק יז)
הָעֵנִיךָ תִּעֲנִיךָ: יז הָעֵנִיךָ תִּעֲנִיךָ. לְשׁוֹן עֲדִי
בְּגוֹבָה וּבְמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין בְּגִבְתָּהּ
לֹא. וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים לְשׁוֹן הִטְעָנָה עַל צוּאָרוֹ:

שְׁכָר הָאֲמִירָה עִם שְׁכָר הַמַּעֲשָׂה: יא עַל פְּנֵי.
מִפְּנֵי כֵן: לֵאמֹר. עֲצָה לְטוֹבְתָךְ אֲנִי מִשִּׁיאָךְ:
לְאַחִיךָ לְעֵנִיךָ. לְאִיזָה אֶת לְעֵנִי לְעֵנִיךָ.
בִּיּוֹד אֶחָד, לְשׁוֹן עֲנִי אֶחָד הוּא. אֲבָל עֲנִיךָ
בְּשָׁנֵי יוֹדִיךָ, שְׁנֵי עֲנִיךָ: יב כִּי יִמְכַר לְךָ. עַל
יְדֵי אֲחֵרִים, שְׁמֹכְרוּהוּ בֵּית דִּין בְּגִבְתָּהּ
הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְהָרִי כְּכָר נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כה, ז)
כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֵבְרִי, וּבְמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין
הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁנֵי דְבָרִים

זולק הדקדוק: יב ועבדך שש שנים. ועבדך ממשקל פקדך העי"ן בקמץ כי הוא מלעיל לעולם

וכן צור ילדך תשי. רד"ק (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

לו מצאנך ומגִרְנך ומיקבך
 אשר ברכך יהוה אלהיך
 תתן-לו: אפרשא תפריש ליה.
 מענך. ומאדך וממעצרתך. דברכך. יי
 אלהך תתין ליה: טו וזכרת כי
 עבד היית בארץ מצרים
 ויפדך יהוה אלהיך על-פֶּן
 אנכי מצונך את-הדבר הזה

ובד'ארך ותג'ארך. חסב מא
 רזקך אללה רבך תעטיה:
 טו) ואד'כר אנך כנת עבדא פי
 בלד מער. ופכך אללה רבך.
 ולד'אלך אנא אמרך. בהדיא
 אל'אמר אליום: טו) פאן קאל
 לך. לא אכרג מן ענדך. לאנה
 אחבך ואחב מנזלך. אד'
 אלאצלח לה אלמקאם ענדך:
 יז) פכד אלמיסאם. וציעה פי
 אדינה ענד באבך. ויפון לך

היום: ותדבר. ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים. ופרקך יי
 אלהך. על פֶּן. אנא מפקיד לך. ית פתגמא הדין יומא דין: טו) והיה
 כי-יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך
 ואת-ביתך כי-טוב לו עמך: ויהי ארי יימר לך. לא
 אפוק מעמך. ארי ריחמך ולאנש ביתך. ארי טב ליה עמך:
 ז) ולקחת את-המרצע ונתתה באזנו ובדלת
 והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה-כֵּן:
 ותסב ית מרצעא. ותתין באודניה ובדשא. ויהי לך עבד פלח לעלם.

— רס"י —

עבד היית. והענקתי ושניתי לך מבנות
 מצרים ובנות היס, אף אתה הענק ושנה לו:
 י) עבד עולם. יכול כמשמעו. תלמוד לומר
 (ויקרא כב, י) ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל
 משפחתו תשובו, הא למדת שאין זה אלא
 עולמו שליובל: ואף לאמתך תעשה כֵּן.
 הענק לה. יכול אף לרציעה השנה הכתוב

מצאנך ומגִרְנך ומיקבך. יכול אין לי אלא
 אלו בלבד. תלמוד לומר אשר ברכך, מפל
 מה שברכך בוראך. ולמה נאמרו אלו, מה
 אלו מיוחדים שהם בכלל ברכה אף כל
 שהוא בכלל ברכה, יצאו פְּרָדוֹת. ולמדו
 רבותינו במסכת קדושין (יז, ט) בגזרה שנה
 כפמה נותן לו מפל מין ומין: טו) וזכרת כי

זולק הולקדוק: טו כי אהבך. השוא נע מכמה טעמים:

וְאִם לֹא־מָתַךְ תַּעֲבִיד בּוֹ: **לֹא־**
יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחֶךָ אֹתוֹ
חֲפָזִי מֵעֲמֹךְ כִּי מִשְׁנֵה
שָׂכָר שְׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ
שָׁנִים וּבִרְכֶךָ יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ
בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: לֹא יִקְשִׁי
 בְּעֵינֶיךָ. בְּמִפְטָרְךָ יִתִּיחַ בְּרַחֲמֵיךָ מֵעֲמֹךְ.
 אֲרִי. עַל חַד תִּרְיַן כְּאֶגֶר אֲגִירָא. פִּלְחֶךָ
 שִׁית שְׁנַיִן. וּבִרְכֶנֶךָ יִי אֱלֹהֶיךָ. בְּכֹל

תפסיד רס"ג
 עבדא אלי' אלהר. ואמתך
 איציא פצלהא כד'אד: יח) ולא
 יצעב עליך אטלאקך לה חרא
 מן ענדך. פאנזה יגוז אן יכון קוד
 כ'דמד. צ'עף מא יסאוי אגרה'
 אלאגיר. ויבארך לך אללה
 רבך. פי גמיע מא תצנעה:
 יט) וכל בכר יולד לך מן ג'נמד
 ובקרך אלד'כור. פאלזמה
 אלתקדיס ללה רבך. לא
 תפלה באלבכר מן בקרך. ולא
 תגז אלבכר מן ג'נמד:

דִּתְעַבִּיד: **פ** טַבְרֵי תִימֵן בְּסַפְרֵי (טביעי) **כ** כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר
 יוֹלֵד בְּבִקְרֶךָ וּבִצְאֹנְךָ הַזָּכָר תִּקְדִּישׁ לַיהוָה
 אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בְּבִכֹר שׁוֹרְךָ וְלֹא תִגְזוּ בְּכוֹר
 צֵאֲנֶךָ: כָּל בּוֹכְרָא. דִּיתִילִיד בְּתוֹרְךָ וּבַעֲנֶךָ דְּכַרִּין. תִּקְדִּישׁ קָדָם יִי
 אֱלֹהֶיךָ. לֹא תִפְלַח בְּבוֹכְרָא דְתוֹרְךָ. וְלֹא תִגְזוּ בּוֹכְרָא דְעֲנֶךָ:

רש"י

מקדישו לקרבן אחר, וכאן למד שמצוה
 לומר הרי אתה קדוש לבכורה. דבר אחר אי
 אפשר לומר תקדיש שפבר נאמר לא יקדיש,
 ואי אפשר לומר לא יקדיש שהרי כבר נאמר
 תקדיש, הא פיצד, מקדישו אתה הקדש
 עלוי, ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו:
לא תעבד בבכור שורך ולא תגזו וגי. אף
 החלוף למדו רבותינו שאסור, אלא שדבר
 הכתוב בהוה:

אותה, תלמוד לומר (שמות כה, ט) ואם אמר
 לאמר העבד, עבד נרצע, ואין אמה נרצעת:
 יח **כי משנה שכר שכיר.** מכאן אמרו עבד
 עברי עובד בין ביום ובין בלילה, וזהו כפלים
 שבועבודת שכירי יום, ומדו עבודתו בלילה,
 רבו מוסר לו שפחה כנענית והולדות לאדון:
 יט **כל הבכור וגי תקדיש.** ובמקום אחר
 הוא אומר לא יקדיש, שנאמר (ויקרא כז, כו)
 אף בכור אשר יבכר לה' וגי, הא פיצד, אינו

זולק הדקדוק: **כי משנה.** הנו"ן בסגול וכ"כ א"ת ז"ל. וז"ל מהרי"ב משנה הוא תאר
 והראיה שהוא בסגול ואלו היה שם היה עניינו סמוך והיה נקוד צירי אבל לפי שהוא סגול איננו
 סמוך וא"כ הוא תאר עכ"ל:

תפסיר רס"ג

כ לִפְנֵי ה' יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 תֹּאכְלֶנּוּ שְׁנָה שְׁנָה בְּשָׁנָה
 בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה
 אֶתְּךָ וּבֵיתְךָ: קָדֵם יי אֵלֶיךָ
 תִּיכְלְנִיהָ שְׁנָא בְּשָׁנָא. בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי
 יי אֶת וְאֲנֹשׁ בֵּיתְךָ: כא וְכִי-יְהִיָּה
 בּוֹ מוֹם פֶּסַח אוֹ עוֹר
 כָּל מוֹם רָע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ

(ט) בל כלה בין ידי אללה רבך
 סנה בסנה. פי אלמוצע אלדי
 יכתארה אללה. אנת ואלך:
 כא) ואן כאן פיה עיב. מן אזמן
 או אעמא. וסאיר אלעיוב
 אלפאסדה. לא תד'בחה ללה
 רבך: כב) וגאזו אן תאכלה פי
 מתאלך. ואן יאכלה איצא
 אלנגס ואלטאהר. כמא יוכלאן
 לחם אלצ'בי ואלא'יל: כג) מא
 כ'לא דמה פלא תאכלה. בל
 צ'בה עלי אלארץ' כאלמא:

לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְאֵרִי יְהִי בֵּיה מוֹמָא. חָגִיר אוֹ עוֹר. כָּל מוֹם
 בִּישׁ. לֹא תִפְסְנִיהָ. קָדֵם יי אֵלֶיךָ: כב בְּשַׁעֲרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ
 הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יַחְדָּו כַּעֲבִי וְכֹאֵיל: בְּקֶרֶךְ תִּיכְלְנִיהָ.
 מִסָּאבָא וְדִכְיָא כַּחֲדָא. כַּבֶּשֶׂר טְבִיא וְאֵילָא: כג רַק אֶת-
 דָּמוֹ לֹא תֹאכַל עַל-הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמִּים:
 לְחוֹד יֵת דְּמִיהָ לֹא תִיכּוֹל. עַל אַרְעָא תִישְׁדְּנִיהָ כַּמִּיא:

— רס"י —

שְׁנָה בְּשָׁנָה. אִם שְׁחָטוּ בְּסוֹף שְׁנָתוֹ, אוֹכְלוּ
 אוֹתוֹ הַיּוֹם וְיּוֹם אֶחָד מִשְׁנָה אַחֲרָת. לְמֹד
 שְׁנָאָכַל לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה אֶחָד: כא מוֹם.
 כָּלֵל: פֶּסַח אוֹ עוֹר. פֶּרֶט: כָּל מוֹם רָע.
 חוֹר וְכָלֵל. מַה הַפֶּרֶט מְפֹרָשׁ מוֹם הַגְּלוּי
 וְאֵינּוּ חוֹזֵר, אִף כָּל מוֹם שְׁבָגְלוּי וְאֵינּוּ חוֹזֵר:
 כג רַק אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכַל. שְׁלֵא תֹאמַר
 הוֹאֵיל וְכָלוּ הַתֵּר הֵבֵא מִכָּלֵל אֲסוּר הוּא,
 שְׁהָרִי קָדוֹשׁ וְנִשְׁחַט בְּחוּץ בְּלֹא פְדִיּוֹן וְנֹאכַל,
 יְכוֹל יְהֵא אִף הַדָּם מִתֵּר, תִּלְמוּד לִזְמַר רַק
 אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכַל:

כ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ. לִכְהֵן הוּא
 אוֹמַר, שְׁכָּבֵר מְצִינּוֹ שְׁהוּא מִמְתַּנּוֹת
 כְּהֵנָה אֶחָד תָּם וְאֶחָד בְּעַל מוֹם, שְׁנָאָמַר
 (כמדכר יט, יט) וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ וּגוֹי: שְׁנָה
 בְּשָׁנָה. מִכָּאן שְׁאִין מִשְׁהִין אוֹתוֹ יוֹתֵר עַל
 שְׁנָתוֹ. יְכוֹל יְהֵא פְּסוּל מִשְׁעַבְרָה שְׁנָתוֹ, כְּכֹר
 הַקֶּשׁ לְמַעֲשֵׂר, שְׁנָאָמַר (לעיל יד, כג) וְאִכְלֹתָ
 לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעֲשֵׂר דְּגַגְךָ תִּירֹשְׁךָ
 וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרֶת בְּקֶרֶךְ וְצֹאנְךָ, מַה מַּעֲשֵׂר
 שְׁנֵי אֵינּוּ נְפֹסֵל מִשְׁנָה לְחִבְרָתָהּ, אִף כְּכוֹר
 אֵינּוּ נְפֹסֵל, אֵלֵא שְׁמֻצוֹה תוֹף שְׁנָתוֹ:

תפסיר רס"ג

טז א) ואחפץ שיהר אלפריד. אן תצנע פיה פסחא ללה רבד. כמא אטלקד פיה. לאלכ'רוג מן מצר לילא: ב) ואדבח אלפסח. ללה רבד מן אלג'נם ומעה מן אלפקר. פי אלמוצע אלדי יכ'תארה אללה ליחל נורה פיה: ג) לא תאכל מעה כ'מירא. כל בעדה סבעה אימאם פטירא טעאם אלצ'עוף. לאנד כ'רגת

פ טז שְׁמֹר אֶת-חֹדֶשׁ
הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֹדֶשׁ הָאָבִיב
הוֹצִיאָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִמִּצְרַיִם לֵילָה: טר ית ירחא
דאביבא. ותעביד פסחא. קדם יי אלהך.
ארי בירחא דאביבא. אפקד. יי אלהך:
ממצרים ועבד לך נסין בליליא:

ב וּזְבַחַת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יבְחַר יְהוָה לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֵׁם: וְתַבּוֹס
פֶּסַחא. קדם יי אלהך מן בני ענא ונכסת קודשיא מן תורי. באתרא
דיתרעי יי. לאשראה שכינתיה תמן: ג לא-תאכל עליו
חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל-עָלָיו מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי
כִּי בַחֲפוּזֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר
אֶת-יוֹם יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

— רס"י —

לחגיגה. שאם נמנו על הפסח חבורה מרבה, מביאים עמו חגיגה כדי שיהא נאכל על השובע, ועוד למדו רבותינו דברים הרבה מפסוק זה: ג לחם עני. לחם שמזכיר את העוני שנתענו במצרים: כ כי בחפזון יצאת. ולא הספיק בצק להחמיץ וזה יהיה לך לזכרון. וחפזון לא שלף הנה אלא שלמצרים, שכן הוא אומר (שמות יב, לג) ותחזק מצרים על העם וגו': למען תזכר. על ידי אכילת הפסח והמצה, את יום צאתך:

פז 6 שמור את חודש האביב. מקודם בואו שמור, שיהא ראוי לאביב להקריב בו את מנחת העמר, ואם לאו עבר את השנה: ממצרים לילה. והלא ביום יצאו שנאמר (זמדכ לג, ג) ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו', אלא לפי שבליילה נתן להם פרעה רשות לצאת שנאמר (שמות יב, לב) ויקרא למשה ולאהרן לילה וגו': ז וזבחת פסח לה' אלהיך צאן. שנאמר (שמות יב, ט) מן הכבשים ומן העזים תקחו: ובקר. תזבח

זולק הדקדוק: תאכל-עליו מצות. תיבת תאכל מלעיל:

תפסיד רס"ג

מן מצר בחפזו וְאִדְכֹר יוֹם כִּירוּגְךָ מִן מִצְר טוֹל זְמַנְךָ: (ד) וְלֹא יֵרָא לְךָ כִּמִּיר. פִּי גָמִיעַ תִּכְמַד סְבַעַה אֵימָם. וְלֹא יִבִּית מִן אֱלֹהִים. אֱלֹדִי תִדְבַחַה בְּאֱלֵעִשִׁי. אֱלִי גִדְאָהִי אֱלִיִּים אֱלֹאוּל: (ה) וְלֹא יִגּוּז אֵן תִּדְבַח אֱלִפְסַת. פִּי בַעֲרִי מִחֶלְדִּי אֱלֹדִי אֱלִלָה רַבֵּךְ מְעַטִּיד: (ו) אֱלֹא פִי אֱלִמוּצִיעַ אֱלֹדִי יִכְתַּאֲרָה אֱלִלָה רַבֵּךְ לִיחַל נוֹרָה הִנְאֵךְ תִּדְבַח

לֹא תִיכּוֹל עֲלוֹהֵי חֲמִיעַ. שְׁבַעַא יוֹמִין. תִּיכּוֹל עֲלוֹהֵי פִטְרָא לְחִים עֲנִיין. אֲרִי בְּבַהִילוֹ. נִפְקַתָּא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. בְּדִיל דְּתִדְכֹר. יְת יוֹם מִפְּקֻךְ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כֹּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ: ד וְלֹא-יֵרָאָה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל-גְּבֻלְךָ שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא-יִלִּין מִן-הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבֵי בַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֶּקֶר: וְלֹא יִתְחַזֵּי לְךָ חֲמִיר. בְּכָל תַּחֲוּמֵךְ שְׁבַעַא יוֹמִין. וְלֹא יִבִּית מִן בְּשָׂרָא. דְּתַפּוֹס בְּרַמְשָׂא. בַּיּוֹמָא קִדְמָאָה לְצַפְרָא: ד וְלֹא תוּכַל לְזַבַּח אֶת-הַפֶּסֶח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר-יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ: לִית לְךָ רִשׁוֹ לְמַפְס יְת פֶּסְחָא. בְּחֻדָּא מִן קִרְוֹךְ. דִּי אֱלֹהֶךָ יִהִיב לְךָ: ו כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכַּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסֶח

— רס"י —

תִּזְבַּח בְּעֶרְבֵי לַבֶּקֶר הַיִּיטִי אֹמֵר שְׁלָמִים הַנְּשַׁחֲטִים כֹּל שְׁבַעַה בְּלֵן בְּכָל תּוֹתִירוֹ וְאִינֵן נִאֲכָלִין אֱלֹא לְיוֹם וְלַיְלָה, לְכַף כְּתָב בְּעֶרְבֵי בַיּוֹם הָרִאשׁוֹן. דְּכֹר אַחַר בְּחַגִּיגַת אַרְבַּעַה עֶשֶׂר הַכְּתוּב מִדְּבַר, וְלִמַּד עֲלֶיהָ שְׁנֵאֲבָלַת לְשַׁנֵּי יָמִים. וְהָרִאשׁוֹן הָאֲמוֹר כָּאן, בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן הַכְּתוּב מִדְּבַר. וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַמִּקְרָא, בְּשֶׁר חַגִּיגָה אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבֵי, לֹא יִלִּין בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן עַד בְּקִירוֹ שְׁלִשְׁנֵי אֲבָל נִאֲכָלַת הִיא בְּאַרְבַּעַה עֶשֶׂר וּבְחַמְשָׁה עֶשֶׂר, כֹּף הִיא שְׁנוּיָה בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (ע"ג):

ד וְלֹא יִלִּין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבֵי בַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֶּקֶר. אֲזַהֲרָה לְמוֹתִיר בְּפֶסֶח דוֹרוֹת, לְפִי שְׁלֹא נִאֲמַר אֱלֹא בְּפֶסֶח מִצְרַיִם, וְיוֹם רִאשׁוֹן הָאֲמוֹר כָּאן הוּא אַרְבַּעַה עֶשֶׂר בְּנִיסָן, כְּמָה דְּאִתְאֲמַר (שְׁמוֹת י"ג, טו) אֵף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם. וְלְפִי שְׁנִסְתַּלַּק הַכְּתוּב מִעֲנִינֵנוּ שְׁלִפְסַח וְהַתְּחִיל לְדַבֵּר בְּחֻקוֹת שְׁבַעַת יָמִים, כְּגוֹן שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצוֹת וְלֹא יֵרָאָה לְךָ שְׂאוֹר בְּכָל גְּבוּלְךָ, הַצָּרֵךְ לְפָרֵשׁ בְּאִיזוֹ זְבִיחָה הוּא מְזַהֵר, שְׂאֵם כְּתָב וְלֹא יִלִּין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר

תפסיר רס"ג

אלפסח ענד אלמסא. קבל מגיב אלשמס. ודאלך פי פצל כרוגך מן מצר: ז) ואנצ'גה וכלה. פי דאלך אלמוצע אלדי וכיתארה אללה רבד. תים ולי באלג'דאה. ואמין אלי' מנולך: ח) ופל בעדה פטיר סתה' איאם. ופי אליום אלסאבע. מפת'א פי קודס אללה רבד. לא תצנע פיה צנאעה: ט) ואחץ סבעה אסאביע. מן וקת אבתדא

בְּעֶרְב־כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צִאתְךָ מִמִּצְרַיִם: אֱלֹהֶיךָ בְּאֶתְרָא. דִּיתְרַעִי יי אֱלֹהֶךָ לְאֶשְׂרָא שְׂכִינְתִּיהָ. תִּמְנֵן. תִּפּוֹס ית פִּסְחָא בְּרַמְשָׂא. כְּמִיעַל שְׂמִשָּׁא. זְמַן מִפְּקֹד מִמִּצְרַיִם: וּבִשְׁלֹת וְאֶכְלֹת בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִית בְּבִקֹּר וְהִלַּכְתָּ לְאֶהֱלֶיךָ: וּתְבַשִּׁיל וְתִיכּוֹל. בְּאֶתְרָא.

דִּיתְרַעִי. יי אֱלֹהֶךָ בִּיהָ. וְתַתְּפְנִי בְּצַפְרָא. וְתִהְיֶה לְמִשְׁכְּנְךָ: ה) שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבֵיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכָה: שְׁתֵּא יוֹמִין תִּיכּוֹל פְּטִירָא. וּבֵיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה. פְּנִישׁ קָדַם יי אֱלֹהֶךָ. לֹא תַעֲבִיד עֲבִידָא: ס) שְׁבַעַה שְׁבַעַת תִּסְפְּר־לְךָ מִהַחֵל

— רס"י —

אכילת מצה בשביעי, שאינה חובה, ומכאן אתה למד לששת ימים. שהרי שביעי בפלל היה ויצא מן הפלל ללמד, שאין אכילת מצה בו חובה אלא רשות, ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הפלל בלוי יצא, מה שביעי רשות אף בלם רשות, חוץ מלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה, שנאמר (שמות יב, יח) בערב תאכלו מצות: עֲצֶרֶת לְה' אֱלֹהֶיךָ. עצור עצמך מן המלאכה. דבר אחר פנופיא שלמאכל ומשתה, לשון (שופטים יג, טו) נעצרה נא אותך:

ו בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים. הרי שלשה זמנים חלוקים; בערב, משש שעות ולמעלה ובהו. וכבוא השמש, תאכלהו. ומועד צאתך, אתה שורפהו. כלומר, נעשה נותר ויצא לבית השרפה: וּבִשְׁלֹת. זהו צלי אש, שאף הוא קרוי בשול: וּפְנִית בְּבִקֹּר. לבקרו שלשני, מלמד שטעון לינה ליל שלמוציא יום טוב: ח) שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת. ובמקום אחר הוא אומר (שמות יב, טו) שבעת ימים, שבעה מן הישן וששה מן החדש. דבר אחר למד על

תפסיד רס"ג

אלמנגל פי אלסנבל. אבתדי
 בהא: י) ואצנע. חג אלסאפע
 ללה רבד. עלי מקדאר מא
 תנאל ידד. ומא תתברע בה.
 פמא רזקד אללה רבד.
 יא) ואפרח בין ידיה. אנת
 ואבנד ואבנתד ועבדד ואמתד
 ואללוי אלדי פי מחאלד.
 ואלגריב ואליתים ואלארמלה
 אלדי פי מא בינכם. פי
 אלמוצע. אלדי יכיתארה
 אללה רבד. ליחל נורה פיה:
 יב) ואדכר. אנד כנת עבדא

חֲרַמְשׁ בַּקָּמָה תַּחַל לְסַפֵּר
שִׁבְעָה שִׁבְעוֹת: שִׁבְעָה שָׁבוּעִין
 תַּמְנִי לָךְ. מִשִּׁירֵי־מִגְלָא בַּחֲצַד עוֹמְרָא
 דְּאֲרֻמוֹתָא. תִּשְׁרִי לְמַמְנִי שִׁבְעָה
 שָׁבוּעִין: **וְעָשִׂיתָ חֵג שִׁבְעוֹת**
לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסֹּת נְדָבַת
יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן בְּאֲשֶׁר
יְבָרְכֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתַעֲבִיד.
 חָגָא דְשָׁבוּעֵיָא קָדָם יי אֱלֹהֶךָ. מִסֹּת.
 נְדָבַת יָדְךָ דְתַתִּין. כְּמָא דִּיבְרַכְנָךְ
יי אֱלֹהֶךָ: וְשָׁמַחְתָּ לְפָנָי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָהּ
וּבְנֶךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר
בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁבוֹן שְׁמוֹ
שֵׁם: וְתַחֲדֵי קָדָם יי אֱלֹהֶךָ. אֵת וּבְרַךְ וּבְרַתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ.
 וְלִיּוֹאֵה דְבִקְרוּךְ. וְגִיּוֹרָא. וְיִתְמָא וְאֲרַמְלָתָא דְבִינְךָ. בְּאִתְרָא. דִּיתְרַעֵי יי
 אֱלֹהֶךָ. לְאִשְׂרָאֵה שְׂכִינְתִּיהָ תִּמְוֵן: **יב וּזְכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ**
בְּמִצְרַיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:
 וְתִדְבַר. אָרִי עַבְדָּא הוּיְתָא בְּמִצְרַיִם. וְתִטַּר וְתַעֲבִיד. יְתָ קִימִיָּא הָאֵלִין:

— כ"י —

ט מהחל חרמש בקמה. משוקצר העמר
 שהוא ראשית הקציר: י מסת נדבת ידד.
 די נדבת ידד. הכל לפי הברכה, הבא שלמי
 שמחה, וקדש קרואים לאכול: יא והלוי...
 וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהָאֲלֻמְנָה. ארבעה שלי כנגד
 ארבעה שלי, בנך ובתך ועבדך ואמתך, אם
 אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך:
 יב וזכרת כי עבד היית ויגוי. על מנת בן

תפסיר רס"ג

במצר. ואחפץ' הדי' אלדסום.
 ואעמל בהא: יג) ואצנע חג
 אלמצאל ספעה' אייאם. ענד
 גמעך ג'לתך. מן ב'דארך
 ותג'ארך: יד) ואפרח פי חגך
 הדיא אנת' ואבנד' ואבנתך
 ועבדך ואמתך. ואללוי
 ואלג'ריב. ואליתים ואלארמלה
 אלדי' פי מ'חאלך: טו) כ'ד'ארך
 תחג ספעה' אייאם. ללה רבך.
 פי אלמוציע אלדי' יכ'תארה.
 לפי יבארך לך. פי גמיע ג'לתך
 וסאיר מא תמד' ידך אליה.
 ותכון פארחא מחצא:
 טז) ת'לאת' מראר פי אלסנה.

פ **עפטיר** **חג הספתי תעשה**
לך שבעת ימים באספך
מגרגך ומיקבך: חגא דמטליא.
 תעביד לך שבעא יומין. במכנשך.
 מאדרך וממעצרתך: **ושמחת**
בחגך אתה ובנך ובתך
ועבדך ואמתך והלוי והגר
והיתום והאלמנה אשר
בשעריך: ותחדי בחגך. את וברך
 וברתך ועבדך ואמתך. ולינאה.
 וגירא. ויתמא וארמלתא דבקרוד:

שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום
אשר יבחר יהוה פי יברכך יהוה אלהיך בכל
תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אף שמח:
 שבעא יומין. תיחוג קדם יי' אלהך. באתרא דיתרעי יי'. ארי יברכנד' יי'
 אלהך. בכל עללתך ובכל עובדי ידך. ותהי פרס חדי: טז) **שלוש**
פעמים | בשנה יראה כל-זכורך את-פני |

בפסולת גורן ויקב: טו) והיית אף שמח. לפי
 פשוטו אין זה לשון צווי אלא לשון הבטחה,
 ולפי תלמודו למדו מפאן לרבות לילי יום
 טוב האחרון לשמחה:

פדיתיה, שתשמור ותעשה את החקים
 האלה: יג) באספך. בזמן האסיף שאתה
 מכניס לבית פרות הקיץ. דבר אחר באספך
 מגרגך ומיקבך, למד שמסכבין את הסכה

זולק הדקדוק: טו) בכל תבואתך. תיבת בכל בחולם ושופר הפוך וכ"כ א"ת:

תפסיר רס"ג

יחציר גמיע רגאלך. בין ידי אללה רבך. פי אלמוצע אלדי יכתארה פי חג אלפטיר. וחג אלסאבע וחג אלמצ'אל. ולא יחצירו בין ידי פרגיא: יז) בל יאת כל רגל כמא תנאל ידה. פרזק אללה רבך אלדי אעטאך:

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַסֻּפּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה

רִיקָם: תֵּלֶת זְמַנִּין בְּשֶׁתָּא. יתחזון כל דכורך. קדם יי אלהך. באתרא דיתרעי.

בְּחַג דַּפְטִירִיא. וּבְחַג דְּשִׁבּוּעֵיא וּבְחַג דַּמְטִלְיא. וְלֹא יתחזון. קדם

יי ריקנין: איש כמתנת ידו כברכת יהוה

אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ: גְּבַר כְּמַתַּנַּת יְדֵיהּ. כְּבִרְכַּתָּא. דִּי

אלהך דיהב לך: ס ס ס

קזו פיסוקים סימן פלאיה

רש"י

טז) וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי ה' רִיקָם. אֵלָא הָבָא עולות ראיה ושלמי חגיגה: יז) אִישׁ כְּמַתַּנַּת ידו. מִי שֵׁישׁ לוֹ אוֹכְלִין הֶרְבֵּה וּנְכָסִים מְרִבִּין יְבִיא עולות מְרִבּוֹת וְשִׁלְמִים מְרִבִּים:

חסלת פרשת ראה

כשחל ר"ח אלול בשבת דוחין הפטרת "עניה סוערה" וקורין במקומה הפטרת "השמים כסאי" שיש בה גם נחמה וג"כ ענין ר"ח. וכן כשחל ר"ח אלול ביום ראשון דוחין הפטרת "עניה סוערה" וקורין הפטרת "מחר חודש" כיון שהוא מוזכר בתלמוד וכן כתב מהרי"ב. ויש קהילות שאין דוחים קריאת "עניה סוערה" בין אם חל ראש חודש בשבת ובין אם חל ביום ראשון.

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבוֹחֵר בַּתּוֹרָה, בְּמִשָּׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמנו)

הפטרה דראה אנכי

בישעיה סימן נ"ד

עֲנִיָּה סְעָרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מִרְבִּיץ בַּפּוֹדֶיךָ
 אֲבִיךָ וַיְסַדְתִּיךָ בַּסְּפִירִים: חֲשִׁיכְתָּא מְקַבֶּלֶת עַלְבָּן
 קִרְתָּא דְאֲמַרִין עֲלֵה עִמָּמִיא, לֹא תִתְנַחֵם. הָא אֲנָא. כְּבִישׁ בְּצַדִּידָא,
 אַבְנֵי רִצְפַתִּיךָ. וְאֲשַׁבְּלִלְנִיךָ, בְּאַבְנֵי טָבִין: וְשִׁמְתִּי כְּדָכָד
 שְׁמִשְׁתִּיךָ וְשִׁעְרִיךָ לְאַבְנֵי אֶקְדַּח וְכַל-גְּבוּלְךָ
 לְאַבְנֵי-חֲפִיץ: וְאֲשׁוּי כְּמַרְגְּלִין, אָעַד. וְתִרְעַד, לְאַבְנֵי גְמָר. וְכַל
 תְּחֻמְךָ, לְאַבְנֵי עָרוֹךְ: וְכַל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם
 בְּנֵיךָ: וְכַל בְּנֵי יְהוֹן אֶלְפִין, בְּאוֹרֵיתָא דִּינָא. וְסָגִי, יְהִי שְׁלָם בְּנֵיךָ:
 בְּצַדִּיקָה תְּפוֹנְנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂק כִּי-לֹא תִירָאִי וּמְמַחֲתָהּ
 כִּי לֹא-תִקְרַב אֵלַיךָ: בְּזִכּוֹתָא, תִּתְקַנֵּין. אֲתִרְחֲמֵי מַעֲשֶׂקָא, אֲרִי
 לֹא תִדְחֲלִין. וּמִתְבָּרָא אֲרִי לֹא יְעוּל, עַלְךָ: הֵן גֹּר יְגוֹר אֶפְס
 מֵאוֹתֵי מִי-גָר אֶתְךָ עָלֶיךָ יְפוּל: הָא אֲתִפְנִישָׂא יִתְפַּנְשׁוּן, לִיךָ.
 גְּלוֹת עַמִּיד, בְּסוּפָא. מַלְכֵי עִמָּמִיא דְמִתְפַּנְשִׁין לְאַעְקָא לִיךָ יְרִשְׁלָם,
 בְּגוּיךָ יִתְרַמּוּן: וְכִי הִנֵּה אֲנֹכִי בְּרֵאתִי חֲרָשׁ נִפְחַ בְּאִישׁ
 פֶּחֶם וּמוֹצִיא כָּלִי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאַנְכִי בְּרֵאתִי מִשְׁחִית
 לְחַבֵּל: הָאֲנָא, בְּרִית נִפְחָא. נִפְחַ נוֹר, בְּשִׁיחֻרִין. וּמִפִּיק מְנָא, לְצַרְפִּיָּה.
 וְאַנָּא, בְּרִית מְחַבְּלָא, לְחַבְּלָא: כָּל-כָּלִי יוֹצֵר עָלֶיךָ לֹא יַעֲלֶח
 וְכַל-לְשׁוֹן תִּקּוּם-אֶתְךָ לְמִשְׁפָּט תִּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת
 עַבְדֵי יְהוָה וְצַדִּיקְתָּם מֵאֵתִי נֶאֱמַר-יְהוָה: כָּל זֵינ. דִּיתַקֵּן עַלְךָ
 יְרִשְׁלָם, לֹא יַעֲלֶח. וְכַל לִישָׁן. דִּיקוּם עַמִּיד לְדִינָא, תְּחִיבִנְיָה. דָּא. אַחְסַנְתָּ

זולק הדקדוק: כ כדכד. הכ"ף (הראשונה) דגש כי היא בכלל אוגירה והכ"ף בגעיא והשוא
 נע, על משקל 'ערבות' עיין במחברת התיגאן: ו נפתל. כפשטא א' והיא מלרע, והיא שיטת
 רמ"ל: ו תקום-אתך. התיור'ו בגעיא מפני המקף והיא מלעיל:

